

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**GERUNDIUM (GÉRONDIF) VE FRANCOUZSKÉM PRÁVNÍM
TEXTU, JEHO FUNKCE A ČESKÉ EKVIVALENTY**

GERUND IN FRENCH LEGAL TEXT, ITS FUNCTIONS AND CZECH
EQUIVALENTS

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jan RADIMSKÝ, Ph.D.

Autorka diplomové práce: Bc. Markéta FALTOVÁ

Studijní obor: AJ-FJ/ZŠ

Ročník: 6.

2011

Tato práce se zabývá gerundiem (*le gérondif*) ve francouzském právním textu, jeho funkcemi a českými ekvivalenty. Práce má dvě hlavní části: část teoretickou a část praktickou. První část popisuje teoretická východiska gramatického jevu *le gérondif*, zejména jeho morfologické, syntaktické a sémantické hledisko. Předmětem praktické části je studium vyexcerpovaných textů podle zvolených kritérií. Tato kritéria vychází z předchozí teoretické části.

This work deals with the gerund (*le gérondif*) in French legal text, its functions and Czech equivalents. The work has two essential parts: the theoretic part and the analytical part. The first part describes the theoretic resources for the grammatical phenomenon *le gérondif*, especially its morphological, syntactic and semantic aspects. The subject of the analytical part is the study of chosen texts according to the specific criteria. These criteria are based on the preceding theoretical part.

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu diplomové práce PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za odborné vedení, pomoc a trpělivost při vypracování diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma:
„Gerundium (gérondif) ve francouzském právním textu, jeho funkce a české
ekvivalenty“ vypracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v bibliografii.

Souhlasím, aby text mé diplomové práce byl zveřejněn v prostředí databáze
STAG v souladu s ustanovením příslušného rektora Jihočeské univerzity v Českých
Budějovicích.

V Českých Budějovicích dne.....

.....

podpis

OBSAH

I. ÚVOD	8
II. TEORETICKÁ ČÁST	10
II.1. Vymezení pojmu „ <i>le gérondif</i> “.....	11
II.2. „ <i>Le gérondif</i> “: Morfologické hledisko.....	12
II.2.1. Gerundium a „ <i>en</i> “.....	14
II.2.2. Složený tvar gerundia.....	15
II.3. „ <i>Le gérondif</i> “: Syntaktické hledisko.....	16
II.3.1. Vztah větného členu a gerundiálního syntagmatu.....	17
II.3.2. Gerundium a proces gramatikalizace.....	18
II.3.3. Gerundiální syntagma v souvětí.....	19
II.3.4. Postavení gerundia v souvětí.....	20
II.4. „ <i>Le gérondif</i> “: Sémantické hledisko.....	22
II.4.1. Metoda substituce.....	23
II.4.2. Klasifikace významu gerundia.....	24
II.4.2.1. Tradiční přístup.....	25
II.4.2.2. Odborný přístup.....	27
II.4.2.2.1. Klasifikace významu gerundia podle Odile Halmøyové a Zdenky Stavinohové.....	28

II.5. Vztah gerundia k podmětu slovesa řídícího.....	32
II.6. „ <i>Tout</i> “ v gerundiálních syntagmatech.....	36
II.6.1. Typologie [<i>tout</i> + SG] podle Odile Halmøyové.....	38
II.6.2. [<i>Tout</i> + SG]: Syntaktické hledisko.....	40

III. ANALYTICKÁ ČÁST	42
III.1. Vyhledávání gerundia pomocí programu ParaConc.....	43
III.1.1. [<i>En V-ant</i>].....	46
III.1.2. [<i>Tout + SG</i>].....	53
III.2. Analýza vyhledaných gerundií: morfologické a syntaktické hledisko.....	55
III.2.1. [<i>En V-ant</i>].....	56
III.2.2. [<i>Tout + SG</i>].....	62
III.3. Význam vyhledaných gerundií a jejich české ekvivalenty.....	64
III.3.1. [<i>En V-ant</i>].....	64
III.3.1.1. Význam vyexcerpovaných příkladů [<i>en V-ant</i>].....	64
III.3.1.2. Překlad [<i>En V-ant</i>].....	67
III.3.1.3. Shrnutí poznatků o významu a překladu [<i>en V-ant</i>].....	85
III.3.2. [<i>Tout + SG</i>].....	86
III.3.2.1. Význam vyexcerpovaných příkladů [<i>tout + SG</i>].....	86
III.3.2.2. Překlad [<i>tout + SG</i>].....	88
III.3.2.3. Shrnutí poznatků o významu a překladu.....	95
IV. ZÁVĚR	97
V. RÉSUMÉ	100
Seznam užitých literatury	102

I. ÚVOD

Gerundium (*le gérondif*) je gramatický jev, na jehož vymezení neexistuje v příslušné francouzské literatuře jednotný názor či definice. Přesto je gerundium ve francouzském jazyce velmi oblíbeným a užívaným prostředkem jak ve formě psané, tak i v mluvené. Důvodem této oblíbenosti je bez pochyb fakt, že pomocí gerundia lze elegantně zjednodušit jinak zbytečně těžkopádnou konstrukci věty („*Il est tombé en courant.*“¹). Proto věty ve francouzském jazyce nabývají s použitím přechodníku takové lehkosti, které v českém jazyce nelze dosáhnout.

Na rozdíl od přechodníku francouzského se přechodník v českém jazyce postupem času přestal používat a jeho dnes neobvyklé tvary jsou považovány za knižní až archaické. Je-li přechodník užíván v běžném projevu, může působit „intelektuálsky nebo komicky“². Ve školách patří přechodník pouze k okrajové látce sloužící k pochopení textů ze starší české literatury. Málokdo by dnes řekl „*Přišedši domů, připravovala večeri.*“³ Vždyť mnohem přirozeněji zní „*Když přišla domů, připravovala večeri.*“⁴ Nicméně i v českém jazyce existují přechodníky, které vnímáme a používáme zcela přirozeně. Jedná se o tzv. ustrnulé přechodníky jako například „*chtě nechtě, počínaje, nevyjímaje, nemluvě, nehledě.*“⁵ Je však nutno dodat, že se jedná o přechodníky používané ve funkci příslovce či předložky.

¹ Šabršula, J. 1964. Kapitoly z rozboru moderní francouzštiny II, Nefinitivní tvary slovesné, str. 44

² Štráfěldová, M. 2009. Čeština jak ji neznáte - Přechodník je mrtev. Ať žije přechodník!, Český rozhlas 7

³ Štráfěldová, M. 2009. Čeština jak ji neznáte - Přechodník je mrtev. Ať žije přechodník!, Český rozhlas 7

⁴ Štráfěldová, M. 2009. Čeština jak ji neznáte - Přechodník je mrtev. Ať žije přechodník!, Český rozhlas 7

⁵ Štráfěldová, M. 2009. Čeština jak ji neznáte - Přechodník je mrtev. Ať žije přechodník!, Český rozhlas 7

Je tedy zřejmé, že přechodník není gramatickým jevem, na kterém by se český a francouzský jazyk shodl. Ve francouzštině je gerundium naprosto běžné, v češtině téměř neužívané. Jedním z důvodů je fakt, že přechodník je jediný prvek spisovné češtiny, který se neučíme spontánně užívat od raného dětství. V českém jazyce se přechodník objevuje většinou v uměleckém stylu, nejméně přechodníků nalezneme ve stylu publicistickém. Také ve stylu odborném a administrativním je výskyt klasického přechodníku málo frekventovaný (pro tento styl jsou spíše typické ustrnulé přechodníky). Není tedy pochyb, že český překlad francouzského textu bude nutně vyžadovat odlišné jazykové prostředky.

Tato studie podrobněji zkoumá právě tyto jazykové prostředky, stejně jako funkce francouzského gerundia a způsob jakým je gerundium překládáno do českého jazyka. Kromě úvodní části, se studie skládá z dalších částí:

II. Teoretická část

III. Analytická část

IV. Závěr

V. Résumé

Teoretická část obsahuje zpracovaná východiska založená na odborné literatuře a zároveň odráží současný stav řešení problematiky gerundia. Zdůrazňuje také odlišný přístup mluvnic francouzského jazyka a lingvistických studií. V analytické části jsou, na základě poznatků popsanych v teoretické práci, studovány vyexcerpované příklady gerundií, které byly získány pomocí programu ParaConc. Cílem této části je především vysvětlit význam gerundií a zjistit jejich české ekvivalenty. Závěr stručně rekapituluje zkoumanou problematiku a teoretické postupy, shrnuje získané výsledky a navrhuje další možnost zkoumání problematiky. Résumé popisuje celý průběh studie.

II. TEORETICKÁ ČÁST

Základním stavebním kamenem této kapitoly jsou gramatiky a příslušné lingvistické práce o francouzském jazyce zpracované jak českými, tak i francouzskými autory. Pomocí těchto pramenů bude pojem *le gérondif* vymezen z pohledu morfologického, syntaktického a sémantického. Tato tři hlediska budou následně sloužit jako opěrné body pro část analytickou.

V teoretické části bude zjednodušeně nastíněn problém definice gerundia (ze současného i historického hlediska), dále budou vymezeny pojmy používané v této studii. Následovat bude problematika tvoření gerundia, respektive různé pohledy na tvoření gerundia, které, i přes neshody v terminologii, vedou ke stejnému tvaru gerundia. Zmíněn bude i složený tvar gerundia. Popsán bude také vztah větných členů a gerundiálního syntagmatu, proces gramatikalizace či postavení gerundia ve větě. Zajímavou a zároveň pro tuto studii důležitou kapitolou bude popis věnovaný významu gerundia. Zde bude vysvětlen jak tradiční přístup typický pro mluvnice francouzštiny, tak i moderní přístup lingvistů zabývajících se touto problematikou. Samostatná kapitola bude věnována vztahu gerundia k podmětu slovesa řídicího. Bude zde vysvětleno, že ne vždy musí být podmět gerundia totožný s podmětem slovesa řídicího. Teoretickou část bude uzavírat kapitola o roli „*tout*“ v gerundiálních syntagmách, která se bude zabývat nejen morfologickým, syntaktickým a sémantickým popisem konstrukce *tout + le gérondif*, ale i rozdílem mezi „*le gérondif*“, a „*tout + le gérondif*“.

Teoretická část je rozdělena do šesti kapitol:

- II.1. Vymezení pojmu „*le gérondif*“
- II.2. „*Le gérondif*“: Morfologické hledisko
- II.3. „*Le gérondif*“: Syntaktické hledisko
- II.4. „*Le gérondif*“: Sémantické hledisko
- II.5. Vztah gerundia k podmětu slovesa řídícího
- II.6. „*Tout*“ v gerundiálních syntagmatech

II.1. Vymezení pojmu „*le gérondif*“

Jak bylo v úvodu naznačeno, v moderní lingvistice neexistuje pouze jediná definice gerundia. Různé prameny se na tento gramatický jev dívají odlišně. Obecně by bylo možné považovat *le gérondif* za adverbiální podobu slovesa, která obsahuje částici *en* a neměnný tvar slovesa zakončeného na *-ant*. Gerundium má vždy funkci příslovečného určení.

Také podle historických mluvnic nebyl vývoj gerundia jednoznačný. I když bylo součástí francouzských mluvnic již od 16. století, *Dictionnaire de l'Académie* z roku 1877 nesouhlasil s jeho rozšiřováním. Oficiálně byl francouzský přechodník uznán až ve druhé polovině 20. století zásluhou výboru *Le Lay*.⁶ Z tohoto důvodu hraje gerundium důležitější roli z pohledu synchronního, tj. v moderní francouzštině.

⁶ Bonnard, Henri. 1973. Grand Larousse de la langue française III, Paris: Larousse, str. 2221

Navzdory dnešní lingvistické nejednotnosti a neoblíbenosti v minulých dobách, může být francouzské gerundium považováno svým způsobem za vzácnost. Jeho „přesný formální a funkční ekvivalent nenalezneme ani v latině, ani v jiných románských jazycích, ani v jazycích germánských“⁷.

V rámci vymezení pojmu *le gérondif*, který odpovídá vzoru [*en V-ant*]⁸ bych ráda vysvětlila dva související pojmy: **gerundiální syntagma** a **gerundiální konstrukce**. Za gerundiální syntagmu považujeme „gerundium a jeho případné rozvíjející větné členy“⁹, i samotné gerundium. Gerundiální konstrukce se skládá z gerundia či z gerundiální syntagmy a z určitého slovesa.

*en accordant une attention plus particulière*¹⁰

*Cet objectif peut être atteint en améliorant la disponibilité...*¹¹

II.2. „*Le gérondif*“: Morfologické hledisko

V některých mluvnících francouzštiny (*Nouvelle Grammaire du Français*¹² či *Mluvnice francouzštiny*¹³) je gerundium považováno za druh příděstí. Svědčí o tom nejen způsob tvoření gerundia, ale i jeho zařazení do kapitol o příděstí. Jan Šabršula má na tuto problematiku jiný názor. Podle něho je gerundium součástí neurčitých tvarů slovesných, tedy tvarů, které nevyjadřují osobu (na rozdíl od tvarů určitých vyjadřující všechny mluvnické významy).

⁷ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 3

⁸ viz kapitola II.1.1.

⁹ „*Le gérondif et ses expansions éventuelles*“: Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 7

¹⁰ Gerundiální syntagma

¹¹ Gerundiální konstrukce

¹² Delatour, Y., Jennepin, D. 2004. Paris: Hachette

¹³ Taišlová, Jitka. 2002. Praha: Leda

Dále dodává, že „neurčité (nefinitní) tvary slovesné jsou označovány často termínem jmenné tvary, což je poněkud nepřesné, nechápeme-li jako jméno adverbium, jehož funkci plní ve větě *gérondif*“¹⁴ Dalším rysem neurčitých tvarů slovesných je skutečnost, že je nelze zařadit mezi slovní druhy. Nefinitivní tvary slovesné jsou totiž na hranici slovesa a jména a povahu mají spíše slovesnou.

Na otázku „Jak se tvoří gerundium?“ se nabízí hned několik různých názorů, které souvisejí se zařazením přechodníku do příslušné kategorie. Jednou z možností (nabízenou zejména mluvnicemi francouzského jazyka pro studenty FLE¹⁵) je zmíněná kategorie přičestí přítomného. Zde se dočteme, že gerundium se tvoří pomocí předložky *en* a přičestí přítomného daného slovesa, viz vzor [*en + participe présent*]¹⁶. Tzn., že vycházíme z tvaru slovesa v 1.os. mn.č., kterému odtrhneme koncovku *-ons* a nahradíme ji koncovkou *-ant* (*nous parlons : parl-ant*¹⁷). Existují pouze tři slovesa s nepravidelnými tvary přičestí přítomného: *avoir (ayant)*, *être (étant)* a *savoir (sachant)*.

V protikladu s tímto klasickým a zároveň velmi běžným přístupem stojí méně známá, ne však méně důležitá, myšlenka H.Bonnarda, kterou dále rozvíjí profesorka francouzské lingvistiky, Norka Odile Halmøyová. Gerundium je jedna morfologická jednotka povinně tvořená pomocí tří morfémů:

- 1) částice *en*
- 2) slovesného kmene *V*
- 3) a koncovkou *-ant*

Tuto jednotku můžeme názorně ukázat na vzoru [*en V-ant*]¹⁸.

Nutno dodat, že i přes odlišnou terminologii dochází oba přístupy, klasický i vědecký, ke stejnému tvaru gerundia.

¹⁴ Šabršula, Jan. 1964. Kapitoly z rozboru moderní francouzštiny II, Nefinitivní tvary slovesné, Praha: SPN, str. 5

¹⁵ FLE (Français langue étrangère)

¹⁶ Taišlová, Jitka. 2002. Mluvnice francouzštiny, Praha: Leda, str. 144

¹⁷ Taišlová, Jitka. 2002. Mluvnice francouzštiny, Praha: Leda, str. 147

¹⁸ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 61

II.2.1. Gerundium a „en“

Bonnard i Halmøy se dále zamýšlejí nad jednotlivými částmi (morfémy) gerundia. Jakou roli má „en“? Z diachronního hlediska se jedná o předložku. Naopak dle synchronního pohledu ztratila předložka *en* v tomto případě svou funkci. Slouží jako výraz, který uvádí gerundium. Podívejme se na tento příklad:¹⁹

Je l'ai vu avant de sortir.

Je l'ai vu pour sortir.

Je l'ai vu sans sortir.

Je l'ai vu en sortant.

Sloveso, kterému předchází jakákoliv předložka, je v infinitivu. Výjimkou je poslední věta: po částici *en* následuje vždy tvar na *-ant* a tvar na *-ant* se pojí pouze s částicí *en* (nelze říci *pour sortant, à sortant*²⁰). Výraz *en sortant* je tedy příkladem nerozdělitelného celku, který nazýváme *le gérondif*.

Přesto existují případy gerundia bez částice *en*. Jedná se zejména o ustálená spojení a úsloví (*généralement parlant, payer comptant, faire semblant*²¹), knižní výrazy (*ce faisant, ce disant*²²) a slovesné opisy (*aller (en) croissant*²³). Tato studie se bude blíže zabývat výrazem *ce faisant*, který se ve vyexcerpovaných příkladech gerundia objevuje. Ostatní případy gerundia bez částice *en* nebyly zjištěny.

¹⁹ Bonnard, Henri. 1973. Grand Larousse de la langue française III, Paris: Larousse, str. 2221

²⁰ Bonnard, Henri. 1973. Grand Larousse de la langue française III, Paris: Larousse, str. 2221

²¹ Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 414

²² Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 414

²³ Šabršula, Jan. 1964. Kapitoly z rozboru moderní francouzštiny II, Nefinitivní tvary slovesné, Praha: SPN, str.45

Bez povšimnutí by neměl zůstat ani „*le gérondif coordonné*“²⁴, tedy gerundium ve vztahu souřadném vyjádřeným spojkou *et*²⁵. Je-li gerundium v souvětí souřadném, částice *en* se ve velké většině případů opakuje²⁶ (tímto se gerundium formálně odlišuje od přičestí přítomného).

*Elle arriva en bâillant et en s'étirant.*²⁷

II.2.2. Složený tvar gerundia

Složený tvar gerundia patří k dalším diskutovaným tématům. Existuje takový tvar či neexistuje? Faktem je, že lze najít různé pohledy na tuto problematiku: 1) ano, gerundium má složenou formu; 2) ne taková forma není; 3) příslušné mluvnické se o složeném tvaru gerundia nezmiňují. Odile Halmøyová tento tvar připouští, dodává však, že je téměř nepoužívaný.

*Si ces règles peuvent prétendre à un tel pouvoir explicatif, c'est que, tout en étant fondées sur la logique, elles ne se contentent pas de la répéter.*²⁸

Dle Zdenky Stavinochové, lingvisté (kteří tento tvar uznávají) nedošli ke shodě ani v případě názvu složeného tvaru gerundia. Objevují se zde termíny „*la forme composée du gérondif*“ či „*le gérondif passé*“²⁹. Ve vyexcerpovaných příkladech gerundia použitých v této studii nebyl nalezen žádný případ složeného gerundia.

²⁴ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 65

²⁵ viz II.3.3.

²⁶ Případy, kdy se částice *en* neopakuje jsou výjimkou. Jedná se např. o výčet gerundií ve vztahu souřadném v juxtapozici.

²⁷ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 65

²⁸ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 132

²⁹ Stavinochová, Zdeňka. 1992. *Quelques remarques à propos du gérondif dans le français écrit*, Études Romanes de Brno, str. 33

II.3. „Le gérondif“: Syntaktické hledisko

Ze syntaktického hlediska není gerundium vzhledem ke své slovesné povaze nijak omezeno a může se pojít s rozvíjejícími větnými členy (např. předmětem přímým, předmětem nepřímým, doplňkem, příslovečným určením) jako ostatní slovesné tvary. Vždy „záleží na valenčních vlastnostech slovesného základu“³⁰.

Na stejném principu funguje i vnitřní uspořádání gerundiálního syntagmatu: vkládat lze pouze ty prvky, které mohou stát mezi určitým slovesem a jeho podmětem, který je vyjádřen osobním zájmenem.

*En me voyant, il a éclaté de rire*³¹.

*En ne riant pas.*³²

*En ne leur en parlant pas.*³³

*En les lui présentant.*³⁴

Co však gerundium odlišuje, a zároveň podle Odile Halmøyové spojuje s infinitivem a přičestím přítomným, je fakt, že se jedná o slovesný tvar, který nevyjadřuje osobu, čas, způsob ani vid. Je třeba také dodat, že ze syntaktického hlediska gerundium nemá podmět³⁵. Gerundium má ve větě adverbialní funkci a má platnost vedlejší věty příslovečné. Připojuje se tedy k ději určitého slovesa a vyjadřuje okolnosti tohoto děje.

³⁰ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 70

³¹ Taišlová, Jitka. 2002. Mluvnice francouzštiny, Praha: Leda, str. 148

³² Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 83

³³ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 83

³⁴ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 83

³⁵ viz II.5.

II.3.1. Vztah větného členu a gerundiálního syntagmatu

Podle vztahu s větnými členy lze gerundiální syntagma rozdělit do dvou skupin. V první skupině se nachází gerundiální syntagmata, která se váží na větný člen³⁶, ve druhé skupině ty, které se s větnými členy neváží³⁷.

V případě první skupiny se gerundiální syntagma váží nejčastěji s přísudkem, tj. se slovesem řídícím, které může být ve tvaru určitém či neurčitém. Dalším větným členem, který se může pojit s gerundiálním syntagmatem je příslovečné určení času nebo místa. Méně četná jsou spojení gerundiálního a nominálního syntagmatu. Je třeba dodat, že vztah gerundiálního syntagmatu a přísudku je jediný, kterému se publikace o mluvnici francouzského jazyka věnují.

*Ne sifflez pas **en travaillant**.*³⁸

*Galerie Rolin, 17 rue de la Sorbonne, à gauche **en entrant**.*³⁹

*Tu te souviens de ton émotion **en recevant** la lettre?*⁴⁰

³⁶ „rattaché à un constituant“: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 71

³⁷ „non rattaché à un constituant“: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 71

³⁸ gerundiální syntagma, která se váže s přísudkem: Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 412

³⁹ gerundiální syntagma, která se váže s příslovečným určením místa: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 74

⁴⁰ gerundiální syntagma, která se váže s nominálním syntagmatem: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 75

V případě druhé skupiny se jedná o tzv. absolutní konstrukce, tj. zvláštní spojení, která se neváží se slovesem řídícím. Tato spojení jsou používána v názvech knih a článků nebo ve slovnících. Jelikož se absolutní konstrukce ve zkoumaných textech nevyskytují, nebudou dále popisovány.

*En attendant Godot.*⁴¹

*Bon an, mal an: en faisant la moyenne entre les bonnes et les mauvaises années.*⁴²

II.3.2. Gerundium a proces gramatikalizace

Proces gramatikalizace označuje přeměnu lexikálního morfému v morfém gramatický⁴³. To znamená, že pokud prošly některé tvary gerundia tímto procesem, ztratily svou původní funkci, a nelze je tedy vázat na žádný z větných členů a vznikly z nich obraty, které mohou být považovány za ustálená spojení. Odile Halmøyová rozlišuje tři skupiny těchto spojení:⁴⁴

- 1) **spojení s funkcí příslovce** (*en attendant, en passant*)
- 2) **předložková spojení** (*en allant à/vers/sur, en partant de, en passant par*)
- 3) **spojková spojení** (*en admettant que, en attendant que, en supposant que*)

Vzhledem k tomu, že ve vyexcerpovaných příkladech nebyly nalezeny žádné příklady těchto spojení, nebude se jimi tato práce dále zabývat.

⁴¹ gerundiální syntagma, která se neváže na žádný větný člen: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 76

⁴² gerundiální syntagma, která se neváže na žádný větný člen: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 76

⁴³ volně přeloženo: Larousse électronique <<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/monolingue>> [vyšlo nedat.; cit. 22.2.2011]

⁴⁴ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 77

II.3.3. Gerundiální syntagma v souvětí

V rámci souvětí může být gerundiální syntagma ve vztahu souřadném s dalším gerundiálním syntagmatem. Tento vztah je vyjádřen formálně souřadícími spojkami *et, ou, soit...soit, c'est-à-dire, ni*. Gerundiální syntagmata mohou být také v juxtapozici, tj. ve vztahu souřadném, v postavení vedle sebe, bez toho aniž by byl jejich vztah formálně vyjádřen spojovacím výrazem.

*L'ordre mondial naît et se développe au détriment croissant et constant des forces motrices du monde dominé, soit **en les exposant** vers le centre dominant, soit **en les détruisant**.*⁴⁵

***En pliant** mon canif, **en regardant** les clés accrochées sur l'anneau, ...je faillis me mettre à chialer.*⁴⁶

Gerundiální syntagma se může nacházet ve vztahu souřadném i s předložkovým syntagmatem, které má příslovečnou funkci a s vedlejší větou příslovečnou.

*Je ne vois pas l'intérêt de «faire» le Vietnam ou le Laos. Je voyage dans les livres et **en allant** au cinéma.*⁴⁷

***En perdant** son travail et alors que sa femme le quitte, un cadre prend conscience de son égoïsme et des crises que rencontre l'époque.*⁴⁸

Kromě souřadících spojek může být gerundiální syntagma uvedeno dalšími spojovacími výrazy. Ve většině běžných mluvnic francouzštiny se nachází pouze spojovací výraz *tout*. Není to však jediný spojovací výraz, který uvádí gerundiální syntagma.

⁴⁵ Gerundiální syntagmata ve vztahu souřadném: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 80

⁴⁶ Gerundiální syntagmata v juxtapozici: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 65

⁴⁷ Gerundiální syntagma ve vztahu souřadném s předložkovým syntagmatem: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 80

⁴⁸ Gerundiální syntagma ve vztahu souřadném s vedlejší větou příslovečnou: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 81

Podle Odile Halmøyové jich existuje několik:

- 1) **uváděcí výraz:** *c'est...que*
- 2) **příslovce:** *même, aussi, seulement, ne...que, presque, pour ainsi dire, encore, presque, surtout, etc.*
- 3) **ostatní spojovací výrazy:** *d'abord, ensuite, enfin, bref, c'est-à-dire*

*C'est en écrivant Le Deuxième Sexe **que** Simone de Beauvoir est devenue féministe.*⁴⁹

*Sa mère est venue **presqu'en courant** lui apporter un télégramme.*⁵⁰

*Il souffrait d'une grave myopie, et **même en écarquillant** les yeux, il était capable de nous rencontrer.*⁵¹

Tato studie se bude blíže zabývat spojovacím výrazem *tout*.⁵²

II.3.4. Postavení gerundia v souvětí

V souvětí nemá vedlejší věta vyjádřená pomocí gerundia pevné postavení. Zde je sedm různých postavení, tak jak je popisuje Odile Halmøyová, ve kterých se může gerundium, respektive gerundiální syntagma, vyskytovat:

- 1) na počátku věty

***En sortant** du Cinda, Emile a rencontré Léa.*⁵³

- 2) mezi podmětem a pomocným slovesem,

*Emile, **en sortant** du cinéma, a rencontré Léa.*⁵⁴

⁴⁹ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 81

⁵⁰ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 82

⁵¹ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 82

⁵² viz II.6.

⁵³ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 83

⁵⁴ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 83

3) mezi pomocným a významovým slovesem

*Emile a, **en sortant** du Cinda, rencontré Léa.*⁵⁵

4) mezi řídicím slovesem a předmětem

*Emile a rencontré, **en sortant** du cinéma, Léa.*⁵⁶

5) na konci věty, za předmětem

*Emile a rencontré Léa (,) **en sortant** du cinéma.*⁵⁷

6) v tzv. post-verbálním koncovém postavení (nemá-li řídicí sloveso doplnění)

*Le liquide se répandait **en dégoulinant.***⁵⁸

7) ve „vloženém“ postavení

*Certains matins, lorsque le ciel était très bas, vous aviez l'impression, **en regardant** au loin, qu'une hotte en bambou grimpait toute seule sur le sentier, et disparaissait dans un nuage gris.*⁵⁹

V bodech 1 – 4 je gerundiální syntagma odděleno od zbytku věty čárkou. V bodě 5 není čárka ve větě povinná, gerundiální syntagma může tedy být buď oddělené, nebo vázané. V bodě 6 se čárka nepíše a v bodě 7 je gerundiální syntagma odděleno čárkami z obou stran.

⁵⁵ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 83

⁵⁶ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 83

⁵⁷ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 84

⁵⁸ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 84

⁵⁹ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 84

II.4. „Le gérondif“: Sémantické hledisko

Nahlédneme-li do běžných mluvnic francouzštiny (v českém i ve francouzském jazyce), zjistíme, že význam gerundia tvoří velkou část kapitoly pojednávající o tomto gramatickém jevu. Zjistíme také, že co autor či lingvista, to jiný přístup k dané problematice. Je nezbytné dodat, že význam gerundia je ovlivněn příslušným kontextem a vyplývá vždy ze vztahu gerundiálního syntagmatu a určitého (řídícího) slovesa (tj. vyplývá z gerundiální konstrukce.⁶⁰) Význam gerundia může být ovlivněn i délkou gerundiálního syntagmatu a valenčními vlastnostmi slovesa v gerundiu. Výjimku tvoří absolutní konstrukce, které neváží větné členy.

Tradiční názor na význam gerundia, zastávaný ve většině mluvnic francouzského jazyka, říká, že gerundium „má ve větě funkci adverbialní“⁶¹. Dále pak třídí význam gerundia do „logických kategorií“⁶². Například podle Taišlové⁶³ jsou logické kategorie následující: **děj současný**, **způsob**, **prostředek** a **podmínka**. Hedrich⁶⁴ zmiňuje navíc **přípustku** (ve spojení s „*tout*“) a **příčinu**. Gaston Mauger⁶⁵ obohacuje kategorii „podmínka“ o prvek „**předpoklad**“ (*la supposition*) a ke kategorii „přípustka“ přidává „**vztah odporovací**“ (*l'opposition*).

⁶⁰ pojmy gerundiální syntagma a gerundiální konstrukce viz kapitola II.1.

⁶¹ Šabršula, Jan. 1964. Kapitoly z rozboru moderní francouzštiny II, Nefinitivní tvary slovesné, Praha: SPN, str. 44

⁶² Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 89

⁶³ Taišlová, Jitka. 2002. str. 147, 148

⁶⁴ Hendrich, Josef. 2001. str. 412, 413

⁶⁵ Mauger, Gaston. 1966. str. 14

II.4.1. Metoda substituce gerundia

Metoda substituce gerundia spočívá v tom, že nahradíme gerundiální syntagma příslušnou vedlejší větou (uvedenou spojkou či spojovacím výrazem) tak, aby byl zachován, pokud možno, stejný význam. I přesto, že tato metoda nepatří dle odporníků mezi ty nejspolehlivější, mluvnice francouzštiny ji běžně používají pro vysvětlení významu gerundia.

Takto používají metodu substituce některé z mluvnic francouzštiny⁶⁶:

1) le temps:

Mercredi, en sortant de la bibliothèque, j'ai rencontré deux camarades d'université.

(= **au moment où** je sortais)

Elle aime travailler en écoutant de la musique.

(= **pendant qu'**elle écoute)

2) la cause:

L'enfant a pris froid en sortant sans bonnet ni écharpe.

(= **parce qu'**il est sorti...)

3) la condition:

En arrivant de bonne heure le premier jour des soldes, vous ferez de bonnes affaires.

(= **si** vous arrivez...)

Otázkou zůstává, do jaké míry odpovídá význam gerundia výše uvedeným „škatulkám“⁶⁷ a zda je možné v každém případě nahradit gerundium vedlejší větou příslovečnou tak, aby byl zachován stejný smysl.

⁶⁶ V tomto případě: Delatour, Y., Jennepin, D. 2004. Nouvelle Grammaire du Français, Paris: Hachette, str. 154

⁶⁷ děj současný, způsob, prostředek, podmínka, připustka (ve spojení s „tout“), příčina, předpoklad, vztah odporovací (viz II.4.)

Odile Halmøyová tvrdí, že nahrazování gerundia vedlejší větou příslovečnou není „jistým kritériem“⁶⁸, protože gerundiální konstrukce jednoduše nedokáže vyjádřit ten samý význam jako všechny příslušné logické kategorie (kterými jsou *le temps, le lieu, la cause, la conséquence, le but, le moyen, l'instrument, la mesure, la concession, la comparaison*). Gerundiem nelze vyjádřit *le lieu* ani vztahy vyjadřující následnost, jako *le but, la finalité, la conséquence*, nebo *le résultat*. Halmøyová nicméně připouští, že jsou případy, kdy může gerundium být nahrazeno vedlejší větou příslovečnou, aniž by došlo ke změně významu. Také Harald Gettrup se domnívá, že substituce není dostatečným kritériem: „*La substitution pose des problèmes de principe: elle peut donner l'impression d'une équivalence complète entre deux constructions, ce qui n'est probablement jamais le cas. Il y a toujours une raison pour choisir une construction à verbe non-fini au lieu d'une construction à verbe fini, et quelle que soit la similarité apparente, une différence de sens subsiste.*“⁶⁹ I přes tento argument si Gettrup vybírá substituci jako nejvhodnější metodu ke studii významu gerundia.

II.4.1. Klasifikace významu gerundia

Jak jsem naznačila, vedle tradičního přístupu popisující význam gerundia existují další klasifikace tohoto jazykového prostředku, mezi nimiž vyniká klasifikace norské profesorky Odile Halmøyové, která se distancuje od tradičního třídění významu přechodníku, a rozsáhlá studie Haralda Gettrupa, který také nesouhlasí s tradičním přístupem. K odlišnému přístupu klasifikace významu gerundia se hlásí i profesorka Brněnské university Zdeňka Stavinohová.

⁶⁸ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 89

⁶⁹ Gettrup, Harald. 1977. *Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel*. *Revue Romane*, str. 226

II.4.1.1. Tradiční přístup

Tradiční přístup je typický pro mluvnice francouzského jazyka, které nám představují zjednodušený pohled na danou problematiku. Je přehledný pro ty, kteří se učí francouzský jazyk, a tedy i gerundium, a snaží se ho užít v praktickém životě. Zároveň je zavrhován zejména ze strany odborníků a lingvistů, kteří se touto problematikou zabývají do detailu. (Harald Gettrup tvrdí, že se jedná o „*simplification abusive*“⁷⁰)

Dle tradičního pohledu, gerundium vyjadřuje:

1) děj současný (*la simultanéité*):

*Fais attention en traversant le boulevard.*⁷¹

Dávej pozor, když přecházíš ulici.

2) prostředek (*le moyen*):

*En lisant, on apprend beaucoup.*⁷²

Čtením se člověk mnoho naučí/dozví.

3) způsob (*la manière*):

*Elle est arrivée en courant.*⁷³

Přiběhla.

4) podmínku, předpoklad (*la condition, la supposition*):

*En marchant un peu plus vite, vous arrivez à la gare à l'heure.*⁷⁴

Půjdete-li trochu rychleji, přijdete na nádraží včas.

⁷⁰ Gettrup, Harald. 1977. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel. Revue Romane.

⁷¹ Boulares, Michèle, Frérot, Jean-Louis. 1997. Grammaire progressive du Français, Niveau avancé, CLE International, Paris.

⁷² Taišlová, Jitka. 2002. Mluvnice francouzštiny, Praha: Leda, str. 147

⁷³ Taišlová, Jitka. 2002. Mluvnice francouzštiny, Praha: Leda, str. 148

⁷⁴ Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 413

5) přípustku, vztah odporovací (*la concession, l'opposition*)⁷⁵:

*Elle reste mince tout en mangeant beaucoup.*⁷⁶

Je stále štíhlá, i když hodně jí.

6) příčinu (*la cause*):

*En faisant trop de sport, il s'est fait mal au dos.*⁷⁷

Rozbolela ho záda, protože příliš sportoval.

V případě první skupiny „*la simultanité*“ nelze vždy gerundium nahradit časovou spojkou *quand*. Harald Gettrup uvádí následující příklady: V prvním lze gerundiální syntagma nahradit pomocí „*quand*“, protože se jedná o děj současný.

*En arrivant à la maison neuve d'Urbain, Voiturier aperçut les Muselier.*⁷⁸

*Quand il arriva à la maison, Voiturier aperçut les Muselier.*⁷⁹

Ve druhém nelze nahradit gerundium ani spojkou *quand* ani např. spojkou *pendant que*, protože zde gerundium neoznačuje určitý moment. Jedná se o tzv. *circonstance concomitante*, tj. koexistenci dvou dějů.

*L'adolescente à bicyclette disparaissait sur la route déjà sombre en faisant sonner son grelot.*⁸⁰

Halmøyová i Gettrup dále dodávají, že jednotlivé spojky, které by teoreticky mohly nahradit gerundium, mohou mít různý význam založený na kontextu.

⁷⁵ příslovce *tout* zdůrazňuje protiklad, je vždy součástí gerundia vyjadřujícího přípustku či vztah odporovací.

⁷⁶ Boulares, Michèle, Frérot, Jean-Louis. 1997. Grammaire progressive du Français, Niveau avancé, Paris: CLE International

⁷⁷ Boulares, Michèle, Frérot, Jean-Louis. 1997. Grammaire progressive du Français, Niveau avancé, Paris: CLE International

⁷⁸ Gettrup, Harald. 1977. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel. Revue Romane, str. 215

⁷⁹ Gettrup, Harald. 1977. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel. Revue Romane, str. 215

⁸⁰ Gettrup, Harald. 1977. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel. Revue Romane, str. 215

Například „vedlejší věty časové uvedené spojkami *quand* a *lorsque* vyjadřují většinou známé či předvídatelné skutečnosti.“⁸¹ Halmøyová dokládá své tvrzení o jedinečnosti gerundia na následujícím příkladu:

*Le 25 septembre, l'armée revenait discrètement à la charge, profitant du calme de Yom Kippour, en tentant de chasser les habitants des grottes et en décrétant la zone territoire militaire fermée aux civils pour une période de trois mois.*⁸²

V tomto případě nemůže být gerundium nahrazeno žádnou z logických kategorií popsaných výše.⁸³ Gerundium zde nevyjadřuje *le temps*, nemůže být proto nahrazeno časovou spojkou *quand*. Nevyjadřuje ani *la cause*, takže ani spojka *parce que* nepřipadá v úvahu. Totéž platí pro logické kategorie *le moyen* a *la manière*, které také nemohou gerundium nahradit.

II.4.1.2. Odborný přístup

Zcela jiný pohled na problematiku významu gerundia nabízí odborný přístup, zejména ten, který popisují Odile Halmøyová a Harald Gettrup. Oba lingvisté v souvislosti s gerundiem zmiňují pojem „*repère temporel*“⁸⁴, tedy pojem časového označení, a dodávají, že funkcí gerundiální konstrukce je určení momentu či prostoru v čase, který slouží jako časové označení činnosti řídicího slovesa.⁸⁵

⁸¹ „...les temporelles introduites par *quand* et *lorsque* désignent, en majeure partie, des faits connus ou prévisibles.“: Gettrup, Harald. 1977. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel, *Revue Romane*, str. 219

⁸² Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 90

⁸³ viz II.4.

⁸⁴ temporel (adj.): „*qui concerne, qui marque le temps*“ (Robert, Paul. 2009. Le Nouveau Petit Robert de langue française, Paris: LeRobert, str. 2525)

⁸⁵ volně přeloženo: Gettrup, Harald. 1977. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel. *Revue Romane*, str. 215

II.4.1.2.1. Klasifikace významu gerundia podle Odile Halmøyové a Zdenky Stavinohové

Odile Halmøyová rozděluje význam gerundia do dvou skupin, které nazývá **A** a **B**. V rámci těchto skupin rozlišuje další dvě podskupiny **A'** a **B'**. Skupiny A a B jsou založené na vztahu určitého slovesa a gerundiálního syntagmatu. Gerundiální konstrukce založené na logickém vztahu a vzájemné interakci řídicího slovesa a gerundiální syntagmy náleží do skupiny A. Skupina B se vyznačuje pouhou koexistencí (*la concomitance*)⁸⁶ dvou dějů. Skupiny A' a B' představují gerundiální konstrukce, ve kterých gerundium upřesňuje povahu děje určitého slovesa. Stručně řečeno, skupiny A a A' se soustředí na logicky orientovaný vztah mezi gerundiálním syntagmatem a řídicím slovesem, naopak, skupiny B a B' jsou založeny na průvodních okolnostech. V následujících odstavcích se nabízí podrobnější vysvětlení jednotlivých kategorií (skupin), v pořadí kategorie A, A', B, B'.

Kategorie A sdružuje gerundiální konstrukce, ve kterých gerundium označuje děj logicky předčasný vůči ději řídicího slovesa. Gerundium a řídicí sloveso jsou v „závislostním vztahu“⁸⁷. V tomto vztahu může gerundium vyjadřovat příčinu (*la cause*), podmínku (*la condition*) či prostředek (*le moyen*), řídicí sloveso vyjadřuje výsledek (*le résultat*), účinek (*l'effet*) nebo účel (*le but*).

- Gerundiální konstrukce s „příčinným zabarvením“⁸⁸ jdou vždy spojené s časovým označením. Proto, bychom mohli teoreticky⁸⁹, v případě nahrazení gerundia vedlejší větou, použít spojky *quand* a *parce que*.

*Les enfants criaient de joie, en voyant passer le bateau.*⁹⁰

⁸⁶ „*Rapport de simultanéité entre deux faits, deux phénomènes.*“: Robert, Paul. 2009. Le Nouveau Petit Robert de langue française, LeRobert, Paris, str. 496

⁸⁷ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 94

⁸⁸ „*Construction gérondive à coloration causale*“: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 95

⁸⁹ Nezapomeňme, že gerundium je bezpříznakové a ne vždy může být nahrazeno příslušnou vedlejší větou tak, aby byl zachován stejný smysl.

⁹⁰ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 95

- Gerundiální konstrukce vyjadřující podmínku⁹¹ jsou charakteristické řídicím slovesem, které označuje možnost (*on peut, il est possible*).

*En partant de bonne heure, nous pouvons être rentrées dans la nuit.*⁹²

- Gerundiální konstrukce označující prostředek⁹³ jsou typickým vzorem pro užívání gerundia. Řídící sloveso vyjadřuje výsledek (*permettre, réussir à, parvenir à*) možnost (*pouvoir*), záměr (*essayer de, s'efforcer de, tenter, vouloir*) a snahu.

*George W. Bush espère éviter la récession en baissant les impôts.*⁹⁴

*Comment réussir ce dosage? En évitant, notamment, les situations prévisibles et les personnages archétypiques.*⁹⁵

V případě pochybností, zda gerundiální syntagma vyjadřuje prostředek či ne, lze použít „pomůcku“ založenou na otázce *comment?*, gerundium označující prostředek totiž na tuto otázku odpovídá. Je však zároveň nutno rozlišovat „*comment – moyen*“⁹⁶ (ptáme se pomocí *par quel moyen?*) a „*comment – manière*“⁹⁷ (ptáme se pomocí *de quelle manière?*).

*Comment réussir ce dosage? En évitant, notamment, les situations prévisibles et les personnages archétypiques.*⁹⁸

Kategorie A', charakterizována ději v rovnocenném vztahu, vznikla prostřednictvím současného novinářského stylu. Podle Odile Halmøyové se jedná o gerundiální konstrukce, které jsou v běžných mluvnicích francouzského jazyka opomínány. Z tohoto důvodu vytvořila Halmøyová tuto kategorii a vyjádřila jí pomocí vzoru „*faire X, c'est faire Y*“.⁹⁹

⁹¹ „*Construction gérondive à coloration conditionnelle*“: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 96

⁹² Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 96

⁹³ „*Construction gérondive à coloration de moyen*“: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 97

⁹⁴ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 97

⁹⁵ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 98

⁹⁶ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 98

⁹⁷ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 98

⁹⁸ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 98

⁹⁹ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 101

*Prudent, le ministre de la défense a jeté l'éponge **en décidant** la fin de ces opérations qualifiées par les militants pacifistes de «nettoyage ethnique.»*¹⁰⁰

Kategorie B odpovídá vzoru „il faisait X et il faisait Y“.¹⁰¹ Gerundiální syntagma a řídicí sloveso nejsou v logickém vztahu, i přesto, že mají společný podmět. Jde o pouhou „náhodnou“ současnost. Slovesa patřící do této kategorie (jak slovesa řídicí, ta i slovesa tvořící gerundiální syntagma) jsou slovesa vnímání, myšlení (*penser, réfléchir*), pohybu a slovesa typu „říkat“. Dále sem patří slovesa vyjadřující posuňky a gesta. Do této kategorie přísluší i gerundiální syntagma obsahující „tout“¹⁰², které v tomto případě „zdůrazňuje současnost a nepřetržitost děje“.¹⁰³

*Charles, l'air ébahi, regardait Alice **en souriant** faiblement.*¹⁰⁴

*Aide-moi, me dit le médecin **en me passant** un bout de la bande de gaze.*¹⁰⁵

***Tout en discutant**, ils sont arrivés à la rivière.*¹⁰⁶

Kategorie B' je výjimečná tím, že gerundiální syntagma a řídicí sloveso vyjadřují pouze jednu činnost. Řídicí slovesa v této kategorii lze rozdělit na slovesa pohybu a na slovesa mluvení (slovesa typu „říkat“), gerundium vyjadřuje v obou případech způsob.

*Je voulais te demander un service, m'avait-il dit **en baissant** mystérieusement le ton.*¹⁰⁷

*Le petit les rejoignit **en courant**.*¹⁰⁸

Zdenka Stavinohová, taktéž rozděluje „časovou“ funkci gerundia do dvou hlavních skupin, které odpovídají kategorii A a B. Nepopisuje však žádné podkategorie jako Halmøyová.

¹⁰⁰ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 99

¹⁰¹ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 101

¹⁰² viz II.6.

¹⁰³ Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 413

¹⁰⁴ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 102

¹⁰⁵ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 103

¹⁰⁶ Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 413

¹⁰⁷ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 105

¹⁰⁸ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 105

Dle Stavinochové lze (na základě vztahu gerundia a řídicího slovesa) rozlišit gerundiální syntagmata vyjadřující *fait antérieur*¹⁰⁹ nebo *fait simultané*¹¹⁰ vzhledem k řídicímu slovesu. Vyjadřuje-li gerundium ve vztahu k řídicímu slovesu *fait antérieur*, jedná se o hypotézu (nejčastěji o „*l'hypothèse de condition ou de supposition*“¹¹¹).

*Il risque, en ne changeant pas, de se trouver un jour complètement isolé.*¹¹²

Stavinochová dále připomíná, že vždy záleží na gramatickém čase řídicího slovesa. „*Les verbes qui sont au présent, au futur et au conditionnel présent contribuent à l'expression de l'hypothèse.*“¹¹³ Mimo jiné, není možné zaměnit děj gerundiálního syntagmatu a řídicího slovesa, protože gerundium vyjadřuje děj předcházející. V těchto případech je navíc podmět řídicího slovesa a gerundia vždy totožný.¹¹⁴

¹⁰⁹ „děj, který předchází“: Stavinochová, Zdeňka. 1992. Quelques remarques à propos du gérondif dans le français écrit, Études Romanes de Brno, str. 34

¹¹⁰ „děj současný“: Stavinochová, Zdeňka. 1992. Quelques remarques à propos du gérondif dans le français écrit, Études Romanes de Brno, str. 34

¹¹¹ Stavinochová, Zdeňka. 1992. Quelques remarques à propos du gérondif dans le français écrit, Études Romanes de Brno, str. 34

¹¹² Stavinochová, Zdeňka. 1992. Quelques remarques à propos du gérondif dans le français écrit, Études Romanes de Brno, str. 34

¹¹³ Stavinochová, Zdeňka. 1992. Quelques remarques à propos du gérondif dans le français écrit, Études Romanes de Brno, str. 35

¹¹⁴ Z tohoto důvodu jsou absolutní konstrukce v těchto případech velmi neobvyklé.

II.5. Vztah gerundia k podmětu slovesa řídícího

Podmět gerundiální konstrukce patří bezesporu mezi zajímavá témata, která pojednávají o gerundiu. Ani v tomto případě nedošli odborníci k jednotnému názoru. Dovolím si k této problematice přistoupit zjednodušeně a rozdělit jednotlivé názory do dvou skupin. Není náhodou, že tyto skupiny odpovídají tradiční a odborné kategorii, aplikované při popisování významu gerundia.¹¹⁵ Jinak k podmětu gerundia přistupují běžné mluvnické francouzštiny, které volí pedagogický přístup k problematice, protože jejich cílovými skupinami jsou především zájemci o studium francouzského jazyka. Jinak přistupují podrobné lingvistické studie zaměřené na toto téma. Domnívám se však, že žádný z těchto pohledů by neměl být ani znevýhodňován ani vyzdvihován. I přes zmíněnou nejednotnost se odborníci shodují v tom, že gerundium má „jakýsi“ podmět. Říká se mu různě: „*agent, sujet implicite, sujet logique, sujet sémantique*“, z těch modernějších „*sujet virtuel*“ nebo „*contrôleur*“¹¹⁶

Pojďme se věnovat tradičnímu přístupu k podmětu gerundiální konstrukce, podle kterého je „podmět přechodníku zásadně totožný s podmětem určitého slovesa“¹¹⁷.

En fermant la porte, j'ai entendu le téléphone sonner.
(= *je ferme et j'entends*)¹¹⁸

Všimněme si slova „zásadně“¹¹⁹, které říká, „je to tak vždy a bez výjimek“. Takto je toto pravidlo představeno v tradičních mluvnicích francouzského jazyka. Je to skutečnost, která se musí přijmout.

¹¹⁵ viz II.4.1.

¹¹⁶ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 109

¹¹⁷ Hendrich, Josef. 2001. *Francouzská mluvnice*, Plzeň: Fraus, str. 414

¹¹⁸ Delatour, Y., Jennepin, D. 2004. *Nouvelle Grammaire du Français*, Paris: Hachette, str. 154

¹¹⁹ Jan Šabršula. 1964. s.45) není tak přísný a uvádí, že „podmět je zpravidla stejný“.

Navzdory tomuto normativnímu přístupu, mluvnice dále uvádějí (většinou pod čarou či velmi drobným písmem, tak jako by tato informace byla považována za okrajovou), že existují případy, kdy podmět řídicího slovesa a gerundia není totožný. Týká se to především ustrnulých rčení, např. přísloví, pořekadla.

*L'appétit vient en mangeant.*¹²⁰

I v hovorovém jazyce se toto pravidlo přísně nedodržuje, zejména nehrozí-li dvojí smysl věty.

Z pohledu odborného nemá gerundiální syntagma ze syntaktického hlediska podmět. To však neznámá, že by podmět neexistoval. V gerundiální konstrukci je vždy podmět, jen je vyjádřen nepřímou. „Činitel gerundiálního syntagmatu je určen podmětem řídicího slovesa, ke kterému se gerundiální syntagma vztahuje.“¹²¹ Pojem „činitel“ vystihuje nepřímou vyjádřený podmět gerundiálního syntagmatu mnohem lépe než pojem „podmět“, který by mohl vést ke dvojznačnosti. Halmøyová dále dodává: „*Si le sujet n'est pas exprimé en tant que tel dans le SG, il peut cependant y figurer sous différentes formes, pronoms réfléchis et expansions diverses, qui sont autant de traces contribuant à la clarté de l'énoncé.*“¹²²

(...), dit-il en se levant.¹²³

*Je lui prouverai, en y allant moi-même.*¹²⁴

Lingvisté, kteří se zabývají problematikou gerundia do hloubky, se nebojí uvést i další případy, kdy činitel gerundiálního syntagmatu není totožný s podmětem řídicího slovesa. Kromě ustrnulých rčení a nerespektování pravidla v hovorovém jazyce poukazují na neosobní konstrukce.¹²⁵ Obsahuje-li věta neosobní sloveso, nelze gerundium použít. To samé platí i v případě, kdy po neosobním slovese následuje skutečný podmět (*sujet réel*).

¹²⁰ Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 414

¹²¹ „L'agent de l'action au gérondif est l'être désigné par le sujet du verbe auquel se rapporte le gérondif.“: Bonnard, Henri. 1973. Grand Larousse de la langue française III, Paris: Larousse, str. 2222

¹²² Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 112

¹²³ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 112

¹²⁴ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 113

¹²⁵ Neosobní konstrukce typu „il y a“ či meteorologická slovesa

Il neige **en effaçant les routes¹²⁶.*

Henri Bonnard i Odile Halmøyová dále popisují případy pasivních konstrukcí, které by mohly vést ke dvojznačnosti. Bonnard zastává názor, že není vhodné používat gerundium v trpných konstrukcích, protože činitel řídicího slovesa, které je v trpném rodě, není podmětem.

Le maraudeur était poursuivi par la fernière **en criant¹²⁷.*

Odile Halmøyová není tak striktní. Přestože poukazuje na případy dvojznačnosti, nemyslí si, že by kombinace pasivní konstrukce a gerundia byla nevhodná. Naopak uvádí příklady, které nejsou dvojznačné, díky tomu, že činitel gerundia vyjadřuje „prvek lidské činnosti“¹²⁸

*Ce document peut être obtenu **en écrivant** à l'adresse suivante.¹²⁹*

*Des économies seront obtenues **en éteignant** les lumières derrière soi, mais aussi **en remplaçant** une partie des ampoules à incandescence par des tubes fluorescents et, surtout, de nouveaux types de lampe à halogène.¹³⁰*

Kromě neosobních a pasivních konstrukcí popisuje Halmøyová další nepravdělnosti, které vyvracejí totožnost podmětu řídicího slovesa a gerundia. „On a donc un cumul de plusieurs paramètres qui permettent la non-coréférence.“¹³¹ Mezi těmito „parametry“ jsou i zvrtné konstrukce s trpným významem, vyjadřující „repère temporel“.

*Peut-on avoir pitié d'un assassin? La question se pose **en regardant** ce film.¹³²*

¹²⁶ Bonnard, Henri. 1973. Grand Larousse de la langue française III, Paris: Larousse, str. 2222

¹²⁷ Bonnard, Henri. 1973. Grand Larousse de la langue française III, Paris: Larousse, str. 2222

¹²⁸ „le trait [+ humain]“: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 112

¹²⁹ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 111

¹³⁰ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 111

¹³¹ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 118

¹³² Zvrtná konstrukce s trpným významem vyjadřující „repère temporel“: Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris: Ophrys, str. 119

K dalším nepravidelnostem se řadí i některé konstrukce, ve kterých je gerundiální syntagma v logickém vztahu s řídicím slovesem.¹³³ Tyto konstrukce rozděluje Halmøyová na zvrtné konstrukce s trpným významem a na konstrukce, jejichž řídicí sloveso se vztahuje k podmětu *ça, cela*.

*Il y a d'abord l'Histoire de France qui se remonte au fil des rues, des bâtisses et des ponts de Seine, qui s'apprend joyeusement **en poussant** la porte des monuments et musées.*¹³⁴

*C'est dès maintenant qu'il faut se soucier d'allonger la durée de carrière des salariés. Mais cela ne se fera pas **en augmentant** simplement le nombre d'années de cotisations nécessaires pour percevoir une pension à taux plein.*¹³⁵

Totožnost podmětu řídicího slovesa a gerundia není také dodržena v případě „*les gérondifs intellectuels*“¹³⁶. Jedná se gerundia typu *en supposant, en admettant, en comptant, en (y) pensant, en invoquant*, atd.

*D'ordinaire, le poids d'un saumon adulte tourne autour de 5-10 kilos, pour une taille variant de 50 centimètres à un mètre. Les saumons transgéniques, **en extrapolant** à partir des mesures faites sur les jeunes, pourraient atteindre dix fois plus si on les laissait grandir.*¹³⁷

*Le succès d'un journal se mesure grâce à trois éléments d'appréciation. D'abord, la diffusion, c'est-à-dire le nombre d'exemplaires vendus, **en additionnant** les abonnements et les ventes au numéro.*¹³⁸

¹³³ viz II.4.1.2.1. kategorie A

¹³⁴ Zvrtná konstrukce s trpným významem odpovídající kategorii A: Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 120

¹³⁵ Konstrukce, jehož řídicí sloveso se vztahuje k podmětu *ça, cela*: Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris, Ophrys, str. 121

¹³⁶ Gerundia, která označují intelektuální činnost: Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 116

¹³⁷ „*Un cas de figure très fréquent: on a le schéma [phrase régissante + gérondif dénotant une opération intellectuelle] avec un sujet de la phrase régissante [- humain] ou impersonnel*“: Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 116

¹³⁸ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 117

II.6. „*Tout*“ v gerundiálních syntagmatech

Gerundiální syntagma může být uvedena různými spojovacími výrazy.¹³⁹ Mezi těmito výrazy je i adverbium *tout*, které se ve spojení s gerundiem objevuje nejčastěji. Jedná se zároveň o výraz, který je jako jediný popisován v gramatikách francouzského jazyka. Stejně jako v předchozích kapitolách, i zde existuje více pohledů na tento gramatický jev. Mluvnice a gramatiky francouzského jazyka¹⁴⁰ se jednoznačně shodují na skutečnosti, že gerundium ve spojení s *tout* vyjadřuje **opozici**. Některé z nich společně s opozicí uvádějí i **přípustku**.

*Tout en travaillant beaucoup pour ses examens, il fait souvent la fête.*¹⁴¹

*Tout en pleurant, elle gardait de l'espoir.*¹⁴²

Hendrich dále dodává další funkci příslovce *tout* : gerundium jím může být zesíleno „pro **zdůraznění současnosti a nepřetržitosti děje**.“¹⁴³

*Tante Amélie tricote tout en regardant la télévision.*¹⁴⁴

Mnohem rozmanitější je dělení významu *tout* + *gérondif*, které zpracovala Odile Halmøyová a kterým se inspiruje Olga Nádvorníková ve své studii. Halmøyová vychází z klasifikace významu gerundia¹⁴⁵, kterou rozdělila na dvě velké kategorie A a B, v rámci těchto dvou kategorií popsala i dvě podkategorie A', B'. Kategorie A a A' jsou založené na vztahu „logické anteriority“¹⁴⁶, kategorie B a B' na průvodních okolnostech bez logického vztahu.

*Il a rougi en la voyant.*¹⁴⁷

*Il se rase en chantant.*¹⁴⁸

¹³⁹ viz II.3.3.

¹⁴⁰ Mluvnice a gramatiky použité v této studii, viz seznam užitých literatury

¹⁴¹ Delatour, Y., Jennepin, D. 2004. Nouvelle Grammaire du Français, Paris: Hachette, str.154

¹⁴² Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 250

¹⁴³ Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 250

¹⁴⁴ Hendrich, Josef. 2001. Francouzská mluvnice, Plzeň: Fraus, str. 250

¹⁴⁵ viz II.4.1.2.1.

¹⁴⁶ Nádvorníková, Olga. 2007. Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 8

¹⁴⁷ Kategorie A: Nádvorníková, Olga. 2007. Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 8

Základní rozdíly mezi spojením [*tout* + SG]¹⁴⁹ a gerundiem “bez *tout*” jsou následující:

1) [*tout* + SG] nemůže být „*adverbe de phrase*“¹⁵⁰

*En attendant, la maison est vide.*¹⁵¹

**Tout en attendant, la maison est vide.*

2) [*tout* + SG] nemůže označovat časový úsek, ve kterém se odehrává děj řídicího slovesa

*Il a rougi en la voyant.*¹⁵²

**Il a rougi tout en la voyant.*

3) Toto spojení také nelze zařadit do kategorie A, A' a B': [*Tout* + SG] nevyjadřuje příčinu ani prostředek, proto ho nelze zařadit do kategorie A; neodpovídá vzoru „*faire X, c'est faire Y*“, nemůže tedy náležet ani do kategorie A'; do kategorie B' také nelze [*tout* + SG] zařadit, protože nevyjadřuje způsob.

*En postant la lettre ce soir, elle arrivera demain.*¹⁵³

**Tout en postant la lettre ce soir, elle arrivera demain.*

*Il a éteint le feu en pissant dessus.*¹⁵⁴

**Il a éteint le feu tout en pissant dessus.*

**dit-il tout en bafouillant.*¹⁵⁵

Jedinou kategorií, ve které se vazba [*tout* + SG] může realizovat je kategorie B, tj. kategorie vyjadřující průvodní okolnosti (*la concomitance*).

¹⁴⁸ Kategorie B: Nádvořníková, Olga. 2007. Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 8

¹⁴⁹ Tímto vzorem označuje Halmøyová spojení „*tout* + gerundiální syntagma“

¹⁵⁰ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 130

¹⁵¹ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 130

¹⁵² Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 130

¹⁵³ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 130

¹⁵⁴ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 130

¹⁵⁵ Halmøy, Odile. *Stánky cz 287*. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 131

*Les bruits aussi, confus d'habitude, se détachaient les uns des autres avec une netteté merveilleuse, le caquet des poules dans la basse-cour, le vrombissement du tracteur sur la colline, les voix, sur la véranda, celle de son père, surtout, qui, **tout en buvant** son verre de bourbon à petites gorgées, donnait des instructions au régisseur noir.*¹⁵⁶

II.6.1. Typologie [*tout* + SG] podle Odile Halmøyové

Odile Halmøyová rozdělila spojení [*tout* + SG] do pěti skupin, podle toho, „zda je přítomnost *tout* nezbytná nebo fakultativní“¹⁵⁷ a podle druhu „blokace“¹⁵⁸, kterou *tout* způsobí, je-li dosazeno do vět vyjadřující kategorií A a B' nebo „repère temporel“.

Zde je pět typů spojení [*tout* + SG] :

1) *Tout*, které neumožní vyniknout závislostnímu vztahu gerundia a řídicího slovesa. Gerundium tak nemůže vyjadřovat příčinu, podmínku ani prostředek.

*Ils doublent leur journée, et leur salaire, **en travaillant** au noir l'après-midi.*¹⁵⁹

*Ils double leur journée, et leur salaire, **tout en travaillant** au noir l'après-midi.*

¹⁵⁶ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris, Ophrys, str. 131

¹⁵⁷ Nádvořníková, Olga. 2007. Francouzská konstrukce *tout* + gérondif v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 9

¹⁵⁸ „Blokace“ spočívá v tom, že *tout* neumožní interpretaci výše zmíněných případů (kategorie A, B' a „repère temporel“) a vrátí jejich význam k průvodní okolnosti: Nádvořníková. 2007. Francouzská konstrukce *tout* + gérondif v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 9

¹⁵⁹ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys, str. 135

2) *Tout* „pokračovací“¹⁶⁰, které se staví proti obecnému přesvědčení, že „člověk není schopen dělat dvě věci najednou“.¹⁶¹ Tento typ nemá význam protikladu a je typický pro slovesa typu „*continuer*“. Olga Nádvorníková¹⁶² dále dodává, že *tout* „pokračovací“ je charakteristické pro romány, v odborných textech se objevuje méně.

*L'Homme, en pyjama dans son lit, fait semblant de boire vos paroles furieuses, tout en continuant à lire sournoisement en douce son journal bien-aimé.*¹⁶³

3) *Tout*, vyjadřující opozici, popisuje v odborných textech většinou „dva platné argumenty“¹⁶⁴, které jsou k dispozici i přesto, že je mezi nimi rozpor. „Často jde o rovnoměrné využití možností, které se nabízejí, třebaže adverbium *tout* naznačuje, že to není snadné.“¹⁶⁵

*On peut éviter cet inconvénient tout en conservant certains avantages de la projection de Mercator grâce à la projection à „mériidiens“ convergents de Lambert.*¹⁶⁶

Podle Olgy Nádvorníkové jsou pro tento typ častá spojení jako např. *tout en respectant*, *tout en préservant*.¹⁶⁷ Věty s těmito či podobnými spojeními odpovídají vzoru „činit X a přitom zároveň Y“.¹⁶⁸

¹⁶⁰ Nádvorníková, Olga. 2007. Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 11

¹⁶¹ „*une personne soit incapable de faire deux choses à la fois*“: Halmøy, Odile. 2003, *Le gérondif en français*, Paris, Ophrys, str. 135

¹⁶² Nádvorníková, Olga. 2007. Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 13

¹⁶³ Halmøy, Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris Ophrys, str. 136

¹⁶⁴ Nádvorníková, Olga. 00. Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 13

¹⁶⁵, Olga (2007), Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 13

¹⁶⁶ Nádvorníková, Olga, (2007), Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 13

¹⁶⁷ Obě tato spojení se nachází ve vyexcerpovaných textech určených pro tuto studii.

¹⁶⁸ Nádvorníková, Olga (2007), Francouzská konstrukce *tout* + *gérondif* v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 13, add

4) Tento typ *tout* má význam náhodné koexistence (*la concomitance*). Děje gerundiálního syntagmatu a řídicího slovesa probíhají současně, ale bez logického vztahu. V tomto případě je *tout* nepovinné, „má stylistický efekt“.¹⁶⁹

*Tout en discutant, ils sont arrivés à la rivière.*¹⁷⁰

5) Do poslední skupiny náleží *tout* vyjadřující „*il ou elle fait Y, ce qui ne l'empêche pas de savoir, penser, croire ou redouter Y*“.¹⁷¹ Jedná se nesoulad mezi tím, co určitá osoba ví, nebo si myslí, v co věří apod. a mezi tím, jak jedná. Pro tuto skupinu je velmi častý výraz *tout en sachant*.

*Les mères voudraient choisir comment elles travaillent: prendre un mi-temps (95% des mi-temps sont demandés par des mères de famille), tout en sachant que leur avancement va en pâtir.*¹⁷²

II.6.2. [Tout + SG]: Syntaktické hledisko

Ze syntaktického hlediska se výraz [*tout* + SG] chová jako gerundiální syntagma.¹⁷³ To znamená, že se může pojít s rozvíjejícími větnými členy na základě stejných principů jako ostatní slovesné tvary. Tyto principy jsou založeny na valenčních schopnostech jednotlivých sloves.

[*Tout* + SG] se objevuje relativně často v záporu (na rozdíl od gerundiálního syntagmatu), zejména ze slovesy *pouvoir, savoir, vouloir, cesser*.

¹⁶⁹ Nádvořníková, Olga (2007), Francouzská konstrukce *tout* + gérondif v referenčním korpusu Frantext, Člověk 7/2007, FF UK Praha, str. 10

¹⁷⁰ Hendrich, Josef. 2001, Francouzská mluvnice, Plzeň, Fraus, str. 413

¹⁷¹ Halmøy, Odile., 17) aña2009 Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 138

¹⁷² Halmøy, Odile, (2003), Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 139

¹⁷³ viz II.3.

*Les Françaises qui travaillent manquent du temps qui leur paraît nécessaire pour élever des enfants, **tout en ne voulant pas** sacrifier leur autonomie en restant chez elles, ni une certaine égalité en ne travaillant qu'à mi-temps.*¹⁷⁴

Ve větě může [*tout* + SG] stát před i za řídícím slovesem nebo může být umístěno mezi podmět a řídící sloveso.

***Tout en bavardant**, ils ont attendu l'arrivée de l'avion.*¹⁷⁵

*Ils ont attendu l'arrivée de l'avion **tout en bavardant**.*¹⁷⁶

*Ils ont, **tout en bavardant**, attendu l'arrivée de l'avion.*¹⁷⁷

Spojení [*tout* + SG], je-li v souvětí souřadném, připouští pouze spojku *et*. Nelze ho pojit s výrazy *c'est...que*, *sauf*, *même*, *comme*, atd.

*Nous le reprenons, tout en le modifiant un peu, et **en renvoyant** le lecteur au texte original.*¹⁷⁸

***Tout en ressentant**, autant que personne, les épreuves quotidiennes de la population, **tout en tenant** les services en haleine, je sais que les problèmes sont actuellement insolubles.*¹⁷⁹

¹⁷⁴ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris Ophrys, str. 129

¹⁷⁵ Halmøy, Odile. 2003. Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 128

¹⁷⁶ Halmøy, Odile, 2003: Le gérondif en français, Paris. Ophrys, str. 128

¹⁷⁷ Halmøy, Odile, (2003), Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 128

¹⁷⁸ Halmøy, Odile, (2003), Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 128

¹⁷⁹ Halmøy, Odile, (2003), Le gérondif en français, Paris, Ophrys, str. 128

III. ANALYTICKÁ ČÁST

Analytická část zkoumá gerundiální syntagmata, která se nacházejí v paralelním korpusu CORTE.¹⁸⁰ CORTE obsahuje autentické legislativní texty Evropské Unie, které jsou v elektronické podobě. V této studii jsou analyzovány texty, které byly do paralelního korpusu vloženy v roce 2007, a které odpovídají 700.000 grafických slov ve francouzském jazyce a 530.000 grafických slov v českém jazyce.¹⁸¹ Jedná se o texty publikované v Úředním věstníku mezi rokem 1964 až 2004, zahrnující celou škálu legislativních textů Evropské Unie. Tato studie spracovává 200 takových textů, z nichž 64 tvoří nařízení, 61 rozhodnutí, 56 směrnice, 15 dohody, 2 zápisy a 2 úmluvy. Tyto dokumenty se vztahují k tématům: ochrana zdraví, volný pohyb osob, pomoc rozvojovým zemím, potravinová pomoc, sociální zabezpečení, životní prostředí, zdraví, ochrana fauny a flory, služby, finančníctví a další.

K vyhledání gerundií a jejich českých ekvivalentů byl použit program PARACONC, který umožňuje široký rozsah překládaných textů, od analýzy dvoujazyčné terminologie a frazeologie až po studium alternativních překladů samostatného textu.¹⁸²

¹⁸⁰ CORpus des Textes Européens: RADIMSKÝ, Jan. 2007. Projet et construction d'un coprus des textes européens (CORTE), *Sborník prací Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity*, str. 208

¹⁸¹ „700.000 mots graphiques en vision français, et 530.000 mots graphiques correspondants en version tchèque“, RADIMSKÝ, Jan. 2007. Projet et construction d'un coprus des textes européens (CORTE), *Sborník prací Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity*, str. 212

¹⁸² „provides a general purpose tool that permits a wide range of investigations of translated texts, from the analysis of bilingual terminology and phraseology to the study of alternative translations of a single text“: ParaConc. Dostupný na WWW: < <http://www.athel.com/paraweb.pdf> > [soubor PDF online; vyšlo nedat.; cit. 4.4.2001]

Analytická část je rozdělena do následujících kapitol:

III.1. Vyhledávání gerundia pomocí programu ParaConc

III.2. Rozbor výchozích textů

III.3. Překlad gerundia do českého jazyka

III.1. Vyhledávání gerundia pomocí programu ParaConc

V této fázi je vhodné využít znalosti zpracované v teoretické části, které usnadní volbu vzorů. Vyhledávací vzor napíšeme do tabulky „Text Search“ a program ParaConc vyhledá odpovídající výrazy s jejich textovým okolím. Aby tyto výrazy byly řazeny podle abecedy a uspořádány do středu tabulky „Parallel Concordance“, vybereme na horní liště nápis „Sort“, v otevřené nabídce zvolíme „Search Term“ a v další otevřené nabídce vybereme „No Second Sort“.

Základním vyhledávacím vzorem je konstrukce [*en *ant*]. Symbol hvězdičky* zastupuje libovolný počet znaků. Do tohoto vyhledávacího vzoru přísluší všechna gerundiální syntagmata, která mají tuto podobu. Kromě gerundia vyhledal program ParaConc pod vzorem [*en *ant*] také spojení *en tant que* a přičestí přítomné, které mu předchází zájmenné příslovce *en*.¹⁸³ Program ParaConc zahrnuje pod tento vzor i gerundiální syntagmata, jejichž součástí jsou stažené formy zvrátého zájmena *se* a zájmen *le*, *la*, tato gerundiální syntagmata by tak odpovídala vzorům [*en s' *ant*] a [*en l' *ant*]. Nestažené tvary zvrátého zájmena *se* a zájmen *le*, *la* je třeba vyhledat samostatně pomocí těchto vzorů: [*en se *ant*], [*en le *ant*] a [*en la *ant*].

¹⁸³ Viz III.2.1.

Vzhledem k tomu, že se gerundium může pojit s rozvíjejícími větnými členy, jako ostatní slovesné tvary, je třeba pokračovat ve vyhledávání dalších „prvků“ (zájmena, zápor), které mohou být součástí vnitřního uspořádání gerundiálního syntagmatu. Proto zkusíme, na základě znalostí o gerundiu a o valenci sloves, sestavovat pravděpodobné kombinace, které by se v paralelním korpusu mohly vyskytovat. Dosazováním nesamostatných zájmen vyjadřující předmět přímý a nepřímý zjistíme, že se v paralelním korpusu také nachází gerundiální syntagmata odpovídající vzorům [en les *ant], [en lui *ant], [en leur *ant]. Přidáme-li do základního vzoru zájmenná příslovce en, y, nalezneme další gerundiální syntagmata odpovídající vzoru [en y *ant].¹⁸⁴ Stejný proces opakujeme, pomocí vzoru [en ne *ant],¹⁸⁵ při vyhledávání gerundií v záporu. Gerundium se nemusí pojit pouze s jedním rozvíjejícím členem, proto zkusíme zadávat vzory s více větnými členy.¹⁸⁶ V tomto paralelním korpusu se však gerundiální syntagmata s více větnými členy nevyskytují.

Knížní a ustrnulé výrazy jsou zadávány do vyhledávací tabulky v jejich plném znění, protože neobsahují částici en a dají se snadno zaměnit za přídělní přítomné. Proto je potřeba zjistit si tyto výrazy v příslušné literatuře.¹⁸⁷ V paralelním korpusu bylo nalezeno pouze spojení *ce faisant*.¹⁸⁸

Součástí této studie je také analýza konstrukce [tout + SG], kterou vyhledáme pomocí vzoru [tout en *ant]. I v tomto případě zkusíme dosazovat rozvíjející větné členy, konstrukce [tout + SG] se však objevuje pouze ve vzoru [tout en *ant].

¹⁸⁴ Zájmené příslovce en nebylo součástí žádného gerundiálního syntagmatu.

¹⁸⁵ Záporka „pas“ není pro vyhledávání gerundia v záporu nutná.

¹⁸⁶ Např. [en ne leur en *ant pas], [en les lui *ant], apod.

¹⁸⁷ viz II.2.1.

¹⁸⁸ Výraz nalezen pomocí vzoru [ce faisant].

V následujících dvou kapitolách budou podrobněji popsány výsledky vyhledávání gerundia pomocí výše popsaných vzorů. Tyto výsledky budou prezentovány a seskupovány následovně:

III.1.1. [*En V-ant*]¹⁸⁹

III.1.2. [*Tout + SG*]¹⁹⁰

Kapitola III.1.1. se zabývá všemi gerundiální syntagmaty, mimo [*tout + SG*], které byly vyhledány pomocí programu ParaConc v paralelním korpusu CORTE. Do této kapitoly budou zařazeny následující vzory použité pro vyhledávání v programu ParaConc:

- 1) [*en *ant*],
- 2) [*en l' *ant*], [*en le *ant*], [*en la *ant*], [*en les *ant*],
- 3) [*en lui *ant*], [*en leur *ant*],
- 4) [*en y *ant*],
- 5) [*ne en *ant pas*],
- 6) [*en se *ant*] / [*en s' *ant*] a
- 7) gerundium bez „en“ v ustálených spojeních.

Kapitola III.1.2. se zabývá pouze spojením [*tout + SG*], které bylo programem ParaConc vyhledáno pomocí vzoru [*tout en *ant*].

Pro každou výše zmíněnou kapitolu je uveden seznam vyhledaných výrazů, tzv. TYPE¹⁹¹ a pro každý „type“ bude uveden počet výskytů, tzv. TOKEN.¹⁹²

¹⁸⁹ Vzor pro gerundiální syntagma podle Odile Halmøyové.

¹⁹⁰ Vzor pro gerundiální syntagma obsahující „tout“ podle Odile Halmøyové.

¹⁹¹ Šulc, Michal. 1999. Korpusová lingvistika: První vstup, Praha, Univerzita Karlova.

¹⁹² Šulc, Michal. 1999. Korpusová lingvistika: První vstup, Praha, Univerzita Karlova.

Tabulka č. 1 znázorňuje počet vyhledaných výrazů, tzv. TYPE, pro výše uvedené kapitoly.

KAPITOLA	TYPE	TYPE v %
III.1.1. [<i>En V-ant</i>] ¹⁹³	120	84 %
III.1.2. [<i>Tout + SG</i>]	22	16 %
CELKEM	142	

Počet všech vyhledaných výrazů odpovídá číslu 142. Většina z nich, tj. 84 % výskytů, náleží do kapitoly III.1.1.

III.1.1. [*En V-ant*]

Jak již bylo výše řečeno, tato kapitola obsahuje vyhledávací vzory [*en *ant*], [*en l' *ant*], [*en le *ant*], [*en la *ant*], [*en les *ant*], [*en leur *ant*], [*en lui *ant*], [*en y *ant*], [*ne en *ant pas*], [*en se *ant*] / [*en s' *ant*] a gerundium bez „en“ v ustálených spojeních.

¹⁹³ V této skupině je také započítán výraz *ce faisant*.

Tabulka č. 2

TYPE	TOKENS
<i>en tenant (dûment) compte</i>	98
<i>en indiquant</i>	32
<i>en utilisant</i>	16
<i>en prenant</i>	13
<i>en accordant</i>	11
<i>en appliquant</i>	10
<i>en respectant</i>	8
<i>en précisant</i>	7
<i>en apposant</i>	6
<i>en divisant</i>	6
<i>en multipliant</i>	6
<i>en permettant</i>	6
<i>en présentant</i>	6
<i>en procédant</i>	6
<i>en reconnaissant</i>	6
<i>en suivant</i>	6
<i>en faisant</i>	5
<i>en améliorant</i>	5
<i>en attendant</i>	5
<i>en fournissant</i>	5

<i>en prévoyant</i>	5
<i>en veillant</i>	5
<i>en appuyant</i>	4
<i>en donnant</i>	4
<i>en encourageant</i>	4
<i>en favorisant</i>	4
<i>en imposant</i>	4
<i>en adressant</i>	3
<i>en s'adressant</i>	3
<i>en agissant</i>	3
<i>en ajoutant</i>	3
<i>en ayant</i>	3
<i>en établissant</i>	3
<i>en étant</i>	3
<i>en facilitant</i>	3
<i>en fixant</i>	3
<i>en se fondant</i>	3
<i>en garantissant</i>	3
<i>en adaptant</i>	2
<i>en l'adjustant</i>	2
<i>en apportant</i>	2
<i>en attachant</i>	2

<i>en attachant</i>	2
<i>en se conformant</i>	2
<i>en considérant</i>	2
<i>en contribuant</i>	2
<i>en créant</i>	2
<i>en effectuant</i>	2
<i>en élaborant</i>	2
<i>en évitant</i>	2
<i>en exposant</i>	2
<i>en licitant</i>	2
<i>en soutenant</i>	2
<i>en supprimant</i>	2
<i>en ne tenant pas compte</i>	2
<i>en totalisant</i>	2
<i>en affectuant</i>	1
<i>en abaissant</i>	1
<i>en s'assurant</i>	1
<i>en atteignant</i>	1
<i>en attirant</i>	1
<i>en avisant</i>	1
<i>en y ayant</i>	1
<i>en cochant</i>	1

<i>en commençant</i>	1
<i>en complétant</i>	1
<i>en consentant</i>	1
<i>en convertissant</i>	1
<i>en définissant</i>	1
<i>en déposant</i>	1
<i>en désignant</i>	1
<i>en déterminant</i>	1
<i>en devenant</i>	1
<i>en distinguant</i>	1
<i>en leur donnant</i>	1
<i>en lui donnant</i>	1
<i>en s'écartant</i>	1
<i>en édictant</i>	1
<i>en employant</i>	1
<i>en empruntant</i>	1
<i>en étendant</i>	1
<i>en examinant</i>	1
<i>en exerçant</i>	1
<i>en la forçant</i>	1
<i>en leur fournissant</i>	1
<i>en s'inspirant</i>	1

<i>en les intégrant</i>	1
<i>en investissant</i>	1
<i>en joignant</i>	1
<i>en y joignant</i>	1
<i>en justifiant</i>	1
<i>en luttant</i>	1
<i>en mentionnant</i>	1
<i>en modifiant</i>	1
<i>en négligeant</i>	1
<i>en le notifiant</i>	1
<i>en obligeant</i>	1
<i>en observant</i>	1
<i>en leur offrant</i>	1
<i>en participant</i>	1
<i>en prévenant</i>	1
<i>en produisant</i>	1
<i>en promouvant</i>	1
<i>en proposant</i>	1
<i>en la rapportant</i>	1
<i>en recherchant</i>	1
<i>en recourant</i>	1
<i>en réduisant</i>	1

<i>en refusant</i>	1
<i>en les regroupant</i>	1
<i>en le rendant</i>	1
<i>en reprenant</i>	1
<i>en retenant</i>	1
<i>en satisfaisant</i>	1
<i>en sollicitant</i>	1
<i>en soulignant</i>	1
<i>en spécifiant</i>	1
<i>en substituant</i>	1
<i>en lui transmettant</i>	1
<i>ce faisant</i>	1
CELKEM	437

Podle *tabulky č. 2* se v této kapitole nachází celkem 120 vyhledaných výrazů (TYPE), které odpovídají 437 výskytům (TOKENS) jednotlivých výrazů. Nejvíce používaným gerundiálním syntagmatem je podle výsledků *en tenant (dument) compte*, které se v analyzovaných textech vyskytuje 98 krát. Mezi další frekventovaná gerundiální syntagmata patří, podle této studie, *en indiquant* (32 výskytů), *en utilisant* (16 výskytů), *en prenant* (13 výskytů), *en accordant* (11 výskytů), *en appliquant* (10 výskytů).

Gerundiální syntagmata obsahující osobní zájmeno nesamostatné zastupující předmět přímý¹⁹⁴ a nepřímý¹⁹⁵ či zájmenné příslovce¹⁹⁶ tvoří pouhých 13 výskytů ze všech TOKENS. Jedná se o spojení: *en le notifiant, en le rendant, en la forçant, en la rapportant, en l'adjustant, en les intégrant, en les regroupant, en lui donnant, en lui transmettant, en leur donnant, en leur fournissant, en leur offrant, en y ayant, en y joignant*.

Gerundiální syntagmata, jejichž součástí je zvrtné zájmeno *se* (popř. *s'*), jsou zastoupeny 10 výskyty ze všech výskytů v této kapitole. Zde jsou vyhledané výrazy obsahující zvrtné sloveso: *en s'adressant, en s'assurant, en s'écartant, en s'inspirant, en se conformant, en se fondant*.

Gerundiální syntagmata obsahující zápor *ne...pas* tvoří pouze 2 výskyty z celkového TOKENS. Nalezeno bylo jen spojení *en ne tenant pas compte*.

Pouze 1 výskyt náleží gerundiálnímu syntagmatu bez „*en*“, které je součástí ustálených spojení. V tomto případě se jedná o výraz *ce faisant*.

III.1.2. [Tout + SG]

Tato kapitola obsahuje celkem 22 vyhledaných výrazů odpovídající 34 TOKENS.¹⁹⁷ Všechny výskyty konstrukce [*tout + SG*] byly vyhledány v programu ParaConc za použití vzoru [*tout en *ant*]. Konstrukce [*tout + SG*] se v paralelním korpusu nevyskytuje ani v záporu ani ve spojení se zájmenem či zájmenným příslovcem. *Tout en résidant*, nejčastěji používaný výraz, je tvoře 6 výrazy ze všech výskytů uvedených v této kapitole. Dalšími frekventovanými výrazy jsou *tout en observant* (3 výskyty), *tout en renforçant* (3 výskyty).

¹⁹⁴ V tomto případě: *le, la, l', les*

¹⁹⁵ V tomto případě: *lui, leur*

¹⁹⁶ V tomto případě: *y*

¹⁹⁷ Viz III.1.2., tabulka č. 3

Tabulka č. 3

TYPE	TOKENS
<i>tout en résidant</i>	6
<i>tout en observant</i>	3
<i>tout en renforçant</i>	3
<i>tout en assurant</i>	2
<i>tout en laissant</i>	2
<i>tout en veillant</i>	2
<i>tout en accordant</i>	1
<i>tout en dotant</i>	1
<i>tout en développant</i>	1
<i>tout en encourageant</i>	1
<i>tout en étant</i>	1
<i>tout en indiquant</i>	1
<i>tout en maintenant</i>	1
<i>tout en mettant</i>	1
<i>tout en permettant</i>	1
<i>tout en privilégiant</i>	1
<i>tout en préservant</i>	1
<i>tout en prévoyant</i>	1
<i>tout en reconnaissant</i>	1
<i>tout en réservant</i>	1

<i>tout en respectant</i>	1
<i>tout en tenant compte</i>	1
CELKEM	34

III.2. Analýza vyexcerpovaných gerundií: morfologické a syntaktické hledisko

V této kapitole budou analyzována gerundiální syntagmata s jejich kontextem. Analýza bude prováděna na základě kritérií, která jsou stanovena teoretické části v kapitolách II.2. a II.3. Vybraná kritéria jsou následující:

- 1) gerundium a částice *en*
- 2) gerundium v ustálených a knižních spojeních
- 3) složený tvar gerundia
- 4) gerundium a jeho valenční vlastnosti
- 5) gramatikalizace gerundia
- 6) gerundiální syntagma v souvětí souřadném

Konstrukce [*tout* + SG] bude popisována samostatně. I v tomto případě budou kritéria pro zpracování [*tout* + SG] vycházet z morfologického a syntaktického, hlediska popsané v kapitole II.6. „*Tout* v gerundiálních syntagmatech“.

III.2.1. [En V-ant]

Konstrukce [en V-ant] představuje největší část vyexcerpovaných gerundiálních syntagmat, tvoří 84 % všech vyhledaných výrazů. V této kapitole jsou analyzována gerundiální syntagmata uvedá v *tabulce č. 2*.¹⁹⁸

Všechna gerundiální syntagmata, až na jednu nalezenou výjimku, obsahují tři morfémy¹⁹⁹: částici *en*, slovesný kmen *V* a koncovku *-ant*. Zmíněnou výjimkou je ustálené spojení *ce faisant*, jehož součástí není částice *en*.

1/ L'instauration de normes communes de fonds propres en fonction des actifs et des éléments de hors bilan soumis au risque de crédit est, en conséquence, un des éléments essentiels de l'harmonisation nécessaire pour parvenir à la reconnaissance mutuelle des techniques de contrôle et, ce faisant à l'achèvement du marché intérieur dans le domaine bancaire.

V souvislosti s „en“ je třeba podotknout, že mezi gerundiálními syntagmaty byly programem ParaConc nalezeny případy, ve kterých má „en“ funkci zájmeného příslovce a pojí se se slovesem zakončené koncovkou *-ant*. I přesto, že se výraz na první pohled jeví jako gerundium, jedná se o příčestí přítomné.

*2/ La Commission examine, avec le comité consultatif bancaire, le résultat des négociations visées au paragraphe 1 et la situation en découlant.*²⁰⁰

*3/(...) ce qui suppose une offre adéquate d'une gamme de produits de santé génésique de qualité pour toute personne en ayant besoin.*²⁰¹

Jak již bylo řečeno v teoretické části,²⁰² gerundium se běžně pojí s rozvíjejícími větnými členy a jeho valenční vlastnosti záleží na vlastnostech slovesného základu.

¹⁹⁸ Viz III.1.1., tabulka č. 2, str. 46-51

¹⁹⁹ Jedná se o terminologie Odile Halmøyové, viz II.2.

²⁰⁰ „en“ nahrazuje „*résultat*“

²⁰¹ „en“ nahrazuje „*produits de santé génésique de qualité*“

²⁰² viz II.3.

Vnitřní uspořádání gerundiálního syntagmatu je také založeno na valenci: „vkládat lze pouze ty prvky, které mohou stát mezi určitým slovesem a jeho podmětem (který je vyjádřen osobním zájmenem)“²⁰³ V analyzovaných textech se nachází:

1) gerundiální syntagmata obsahující „le“, „la“, „l“, „les“, tj. osobní zájmena nesamostatná zastupující předmět přímý. Celkově tyto výrazy představují 6 výskytů ze všech gerundiálních syntagmat uvedených v *tabulce č. 2.*²⁰⁴

*5/ Toute partie contractante peut se retirer de la présente convention le 30 juin de chaque année , en le **notifiant** par écrit , au plus tard le 1er janvier de la même année , au depositaire qui , à réception de cette notification , la communique immédiatement aux autres parties contractantes.*²⁰⁵

*6/ Quel degré d'autosuffisance en matière d'élimination des déchets l'État membre a-t-il atteint? Prière d'illustrer cette réponse avec des chiffres effectifs ou des estimations indiquant la quantité de déchets produits et éliminés dans l'État membre, en la **rapportant** à la quantité totale de déchets produits dans l'État membre et qui sont destinés à l'élimination.*²⁰⁶

*7/ Le conseil d'administration arrête le budget définitif de l'observatoire avant le début de l'exercice budgétaire, en l'**ajustant** en tant que de besoin à la subvention communautaire et aux autres ressources de l'observatoire.*²⁰⁷

*8/ Il convient dès lors, pour des raisons de rationalité et de clarté, de procéder à la codification desdites directives en les **regroupant** en un texte unique.*²⁰⁸

²⁰³ viz II.3.

²⁰⁴ Viz III.1.1., tabulka č. 2, str. 46-51

²⁰⁵ „Le“ zastupuje „se retirer“.

²⁰⁶ „La“ zastupuje „réponse“

²⁰⁷ „L“ nahrazuje „budget“.

²⁰⁸ „Les“ nahrazuje „directives“.

2) gerundiální syntagmata obsahující „lui“, „leur“, tj. osobní zájmena nesamostatná zastupující předmět nepřímý. Tyto výrazy tvoří 5 výskytů ze všech výskytů gerundiálních syntagmat uvedených v *tabulce č. 2*.²⁰⁹

9/ (...) *offrir aux adolescents et aux jeunes adultes des programmes éducatifs attirant l'attention sur l'interaction entre planification familiale, santé génésique, maladies sexuellement transmissibles et influence du VIH/sida sur la vie commune et en leur fournissant les informations, services et conseils nécessaires pour protéger leur santé génésique et sexuelle, éviter les grossesses non désirées et les associer pleinement à la conception et à la mise en oeuvre de tels programmes*,²¹⁰

10/ *L'utilisation sur les conditionnements des produits du tabac de certains termes tels que «à faible teneur en goudron», «léger», «ultra-léger», «mild», de certaines dénominations ou images ou de certains signes figuratifs ou autres risque d'induire le consommateur en erreur en lui donnant à tort l'impression que ces produits sont moins nocifs et de provoquer des modifications dans la consommation*.²¹¹

3) gerundiální syntagmata obsahující „y“, tj. zájmené příslovce. Tato gerundiální syntagmata jsou zastoupena 2 výskyty ze všech výskytů uvedených v *tabulce č. 2*.

11/ (...) *en devenant membres à distance d'un marché réglementé ou en y ayant accès à distance, sans devoir être établies dans l'État membre d'origine de ce marché réglementé, lorsque les procédures et les systèmes de négociation de celui-ci ne requièrent pas une présence physique pour la conclusion de transactions*.²¹²

²⁰⁹ Viz III.1.1., tabulka č. 2, str. 46-51

²¹⁰ „Leur“ nahrazuje „adolescents et jeunes adultes“.

²¹¹ „Lui“ nahrazuje „consommateur“.

²¹² „Y“ nahrazuje „marché réglementé“.

4) gerundiální syntagmata obsahující zápor *ne...pas*, která se podílí 2 výskyty ze všech výskytů uvedených v *tabulce č. 2*.²¹³

12/ (...) *en ne tenant pas compte de son absence du territoire irlandais pour déterminer si, en vertu de son emploi, il était assuré sous ladite législation.*

13/ (...) *en ne tenant pas compte, pour déterminer s'il était travailleur salarié (employed earner) sous la législation de Grande-Bretagne ou la législation d'Irlande du Nord, ou travailleur salarié (employed person) sous la législation de Gibraltar, de son absence de ces territoires.*

Gerundiální syntagma může být v rámci souvětí ve vztahu souřadném s jiným gerundiálním syntagmatem. V paralelním korpusu bylo nalezeno 54 výskytů souvětí souřadných obsahujících gerundiální syntagmata.

Tabulka č. 4

TYPE	TOKENS	TOKENS v %
spojka „et“	23	42 %
juxtapozice	13	24 %
spojka „soit...soit“	13	24 %
spojka „ou...ou“	3	6 %
spojka „ou“	2	4 %
CELKEM	54	

²¹³ Viz III.1.1., tabulka č. 2, str. 46-51

Souřadný vztah mezi dvěma či více gerundiálními syntagmaty je podle výsledků vyjádřen nejčastěji souřadící spojkou *et*, která spojuje 42 % výskytů souvětí souřadných.

Zde jsou některé z příkladů vyexcerpovaných gerundiálních syntagmat spojené v souvětí souřadném:

1) pomocí spojky „**et**“

14/ *Le forfait est établi **en multipliant** le coût moyen annuel par famille par le nombre moyen annuel de familles à prendre en compte , et en appliquant au résultat un abattement de vingt pour cent.*

15/ *Résolus à limiter l'utilisation des animaux à des fins expérimentales ou à d'autres fins scientifiques, avec pour finalité de remplacer cette utilisation partout où cela est possible, notamment **en recherchant** des méthodes de substitution et en encourageant le recours à ces méthodes de substitution;*

16/ *L'évaluation de l'aversion peut être réalisée **en prenant** un animal au piège dans une situation bien déterminée et en exposant à nouveau l'animal au piège dans la même situation et en observant son comportement en pareil cas.*

2) v **juxtapozici**

17/ (...) *fournir l'apport technique, scientifique et normatif nécessaire à la hiérarchisation des interventions ayant trait à la santé à l'intérieur du budget total alloué à la coopération au développement et améliorer les résultats sanitaires liés aux trois principales maladies transmissibles, **en suivant** une approche équilibrée entre prévention, traitement et soins, **en considérant** la prévention comme une priorité cruciale, **en reconnaissant** que son efficacité sera d'autant plus grande qu'elle sera combinée à des traitements et des soins;*

18/ (...) *considérant que, pour atteindre un haut niveau de protection de l'environnement, il est nécessaire que les États membres non seulement veillent de manière responsable à l'élimination et à la valorisation des déchets, mais aussi qu'ils prennent des mesures visant à limiter la production de déchets, notamment **en promouvant** des technologies propres et des produits recyclables et réutilisables, **en prenant en considération** les débouchés existants ou potentiels des déchets valorisés;*

3) pomocí spojky „**soit...soit**“

19/ *Les soumissionnaires participent à l'appel d'offres **soit en adressant** une offre écrite par lettre recommandée au service de la Commission indiqué dans l'avis d'appel d'offres, **soit en déposant** l'offre écrite, contre accusé de réception, audit service.*

20/ *Les États membres prennent les mesures adéquates, **soit en précisant** les conditions de l'autorisation, **soit en édictant** des règles générales contraignantes, pour assurer le respect des paragraphes 2 à 12.*

21/ *Les autorités qui reçoivent une telle demande y donnent suite, dans le cadre de leurs compétences, **soit en procédant** elles-mêmes à cette vérification, **soit en permettant** qu'un réviseur ou un expert y procède, **soit en permettant** à l'autorité qui a présenté la demande d'y procéder elle-même.*

4) pomocí spojky „**ou...ou**“. V následujícím příkladě je spojka „ou...ou“ v kombinaci s příslovcem „encore“, vzniká tak spojovací výraz „**ou...ou encore**“.

22/ *Les autres autorités compétentes de la Communauté communiquent, sur la base du paragraphe 5, leurs réactions à la dernière autorité compétente de transit dans la Communauté, qui, à son tour, répond par écrit au notifiant dans un délai de soixante jours **en consentant** au transfert, avec ou sans réserves, **ou en imposant**, le cas échéant, les*

conditions fixées par les autres autorités compétentes de transit, ou encore en refusant l'autorisation de procéder au transfert.

5) pomocí spojky „**ou**“. V tomto příkladě jsou první tři gerundiální syntagmata v juxtapozici, poslední gerundiální syntagma je uvedena spojkou „ou“.

*23/ Les États membres peuvent conclure des accords ou des arrangements bilatéraux ou multilatéraux après l'entrée en vigueur de la présente décision-cadre, dans la mesure où ceux-ci permettent d'approfondir ou d'élargir le contenu de celle-ci et contribuent à simplifier ou faciliter davantage les procédures de remise des personnes faisant l'objet d'un mandat d'arrêt européen, notamment **en fixant** des délais plus courts que ceux fixés à l'article 17, **en étendant** la liste des infractions prévues à l'article 2, paragraphe 2, **en limitant** davantage les motifs de refus prévus aux articles 3 et 4, ou en abaissant le seuil prévu à l'article 2, paragraphe 1 ou 2.*

*24/ (...) en devenant membres à distance d'un marché réglementé ou **en y ayant** accès à distance, sans devoir être établies dans l'État membre d'origine de ce marché réglementé, lorsque les procédures et les systèmes de négociation de celui-ci ne requièrent pas une présence physique pour la conclusion de transactions.*

III.2.2. [Tout + SG]

Konstrukce [*tout* + SG] tvoří 16 % ze všech vyexcerpovaných výrazů (TYPE). Tato kapitola zkoumá výrazy uvedené v *tabulce č. 3*²¹⁴, konkrétně valenční povahu [*tout* + SG], možnost záporného tvaru výrazu [*tout* + SG] a spojení v rámci souřadného souvětí.

²¹⁴ Viz III.1.2., tabulka č. 3, str. 53-54

Ze syntaktického hlediska se spojení [*tout* + SG] chová jako ostatní slovesné tvary, tj. podle valenčních schopností jednotlivých sloves.

25/ *La Commission institue un comité consultatif permanent, au sein duquel les États membres sont représentés, qui aidera la Commission à organiser l'échange d'informations appropriées, tout en observant les exigences de confidentialité, et qui assistera également la Commission dans les autres questions soulevées par l'application de la présente directive.*²¹⁵

26/ (...) *les documents régissant l'émission des titres doivent prévoir la capacité de la dette et des intérêts non versés à absorber les pertes, tout en permettant à l'établissement de crédit de poursuivre ses activités;*²¹⁶

Konstrukce obsahující osobní zájmeno nesamostatné zastupující předmět přímý a nepřímý či zájmenné příslovce nebyly ve vyexcerpovaných příkladech nalezeny.

Žádný z vyexcerpovaných příkladů konstrukce [*tout* + SG] nebyl v záporu, i přesto, že, Odile Halmøyová říká, že právě [*tout* + SG] bývá relativně často v záporu, v porovnání s gerundiálními syntagmaty bez „*tout*“.

27/ *Cet objectif peut être atteint par le respect des conventions, codes et résolutions internationaux tout en maintenant la liberté de navigation prévue par la convention des Nations unies sur le droit de la mer et la liberté de prestation de services prévue par le droit communautaire.*

28/ *La Commission institue un comité consultatif permanent, au sein duquel les États membres sont représentés, qui aidera la Commission à organiser l'échange d'informations appropriées, tout en observant les exigences de confidentialité, et qui assistera également la Commission dans les autres questions soulevées par l'application de la présente directive.*

²¹⁵ observer qc = complément objet direct

²¹⁶ permettre à qqn de faire qqch = complément objet indirect

Ačkoliv se může [*tout* + SG] vyskytovat v souřadném souvětí,²¹⁷ v juxta pozici či spojené souřadnou spojkou *et*, nebyl ve vyexcerpovaných příkladech obsahující [*tout* + SG] nalezen ani jeden takový případ.

III.3. Význam vyhledaných gerundií a jejich české ekvivalenty

III.3.1. [*En V-ant*]

III.3.1.1. Význam vyexcerpovaných příkladů [*en V-ant*]

Podle Odile Halmøyové²¹⁸ existují dvě hlavní sémantické kategorie, podle kterých můžeme určit význam gerundia: kategorie A a B. V rámci těchto dvou kategorií Halmøyová dále rozlišuje podkategorie A' a B'.

A a A' se soustředí na logicky orientovaný vztah mezi gerundiálním syntagmatem a řídicím slovesem. Kategorie B a B' jsou založeny na průvodních okolnostech, tj. *la concomitance*.

²¹⁷ Viz II.6.2.

²¹⁸ Viz II.4.1.2.1.

Zde je stručná charakteristika jednotlivých kategorií:

- 1) Kategorie A zahrnuje gerundiální syntagmata s následujícím významem: *coloration de moyen*,²¹⁹ *coloration conditionnelle*²²⁰ a *coloration casuale*.²²¹ Jedná se o gerundia označující děj logicky předčasný vůči ději řídicího slovesa.
- 2) Kategorie A' odpovídá předloze „faire X, c'est faire Y“²²², která je typická pro současný novinářský styl.
- 3) Kategorie B je vyjádřena pomocí předlohy „il faisait X et il faisait Y“. V tomto případě se jedná o vztah (řídicího slovesa a gerundiálního syntagmatu) bez logického vztahu. To této kategorii spadá mimo jiné také [*tout* + SG].²²³
- 4) Kategorie B' je charakteristická tím, že gerundiální syntagma a řídicí sloveso, vyjadřují pouze jednu činnost.

Tabulka č. 5

TYPE	TOKENS	TOKENS v %
kategorie B	234	53 %
kategorie A	203	47 %
kategorie A'	0	0 %
kategorie B'	0	0 %
CELKEM	437	

Z výše uvedené *tabulky* č. 5 je zřejmé, že ve vyexcerpovaných příkladech převažuje s 53 % význam uvedený pod kategorií B. Kategorie A' ani kategorie B' se ve vyexcerpovaných textech nevyskytují.

²¹⁹ „označující prostředek“, viz II.4.1.2.1.

²²⁰ „označující podmínku“, viz II.4.1.2.1.

²²¹ „označující příčinu“, viz II.4.1.2.1.

²²² Viz II.4.1.2.1., Kategorie A'

²²³ Viz II.6.1

Jak již bylo řečeno, kategorie A zahrnuje gerundiální syntagmata označující prostředek (*coloration de moyen*), podmínku (*coloration conditionnelle*) a příčinu (*coloration casuale*).

Tabulka č. 6: Kategorie A

TYPE	TOKENS	TOKENS v %
coloration de moyen	198	97 %
coloration conditionnelle	5	3 %
coloration casuale	0	0 %
CELKEM	203	

Z výsledků uvedených v tabulce č. 6 vyplývá, že ve vyexcerpovaných příkladech převládají s 97 % gerundiální syntagmata označující prostředek. Tyto gerundiální konstrukce vyjadřují, že něco může být dosaženo, zlepšeno, vytvořeno atd. pomocí jiné činnosti, která by měla předcházet a usnadnit tak danou situaci. V případě pochyb, jedná-li se o prostředek, se lze zeptat pomocí „comment“ či „par quel moyen“. Význam „*coloration conditionnelle*“ je ojedinělý a význam „*coloration casuale*“ se ve vyexcerpovaných textech nevyskytuje.

V některých případech se gerundiálních syntagmata označující prostředek pojí s výrazy *notamment, également, le cas échéant*. Gerundiální syntagmata ve spojení s těmito výrazy nabývají významu, že nejsou jediným prostředkem k vyřešení, zlepšení, upravení atd. dané situace. Stávají jedním z několika prostředků.

29/ (...) *considérant que les objectifs et les principes de la politique de l'environnement dans la Communauté fixés par les programmes d'action en matière d'environnement sur la base des principes repris à l'article 130 R paragraphes 1 et 2 du traité visent notamment à prévenir, à réduire, voire à supprimer la pollution, et à veiller à la bonne gestion des ressources en matières premières **en appliquant également** le principe du pollueur-payeur;*

30/ *Les États membres peuvent conclure des accords ou des arrangements bilatéraux ou multilatéraux après l'entrée en vigueur de la présente décision-cadre, dans la mesure où ceux-ci permettent d'approfondir ou d'élargir le contenu de celle-ci et contribuent à simplifier ou faciliter davantage les procédures de remise des personnes faisant l'objet d'un mandat d'arrêt européen, **notamment en fixant** des délais plus courts que ceux fixés à l'article 17, **en étendant** la liste des infractions prévues à l'article 2, paragraphe 2, **en limitant** davantage les motifs de refus prévus aux articles 3 et 4, ou **en abaissant** le seuil prévu à l'article 2, paragraphe 1 ou 2.*

31/ *Le comité émet son avis sur ce projet dans un délai que le président peut fixer en fonction de l'urgence de la question en cause, le cas échéant, **en procédant** à un vote.*

III.3.1.2. Příklad [en V-ant] do českého jazyka

Při vyhledávání českých ekvivalentů, bude přihlíženo k výše uvedeným významovým kategoriím. Nejdříve bude popisován český překlad gerundiálních syntagmat patřících do kategorie A, poté těch, které náležejí do kategorie B.

1) kategorie A

- coloration de moyen:

Gerundiální syntagmata vyjadřující prostředek tvoří převážnou část vyexcerpovaných příkladů, které náleží do kategorie A. V *tabulce č. 7* jsou uvedeny nejfrekтовanější jazykové prostředky, kterými byla přeložena gerundiální syntagmata vyjadřující prostředek. Nejčastěji používaným jazykovým prostředkem pro přeložení těchto gerundií do českého jazyka je dějové substantivum.

Tabulka č. 7: Kategorie A – coloration de moyen

TYPE	TOKENS	TYPE	TOKENS
dějové substantivum	134	dějové substantivum bez přeložky	124
		„prostřednictvím“ + dějové substantivum	10
verbum finitum	38	„tím, že“ + verbum finitum	20
		„tak, že“ + verbum finitum	18
„étouffement/ dépouillement“²²⁴ překladu	16	„na základě“	6
		„pomocí“	5
		„podle“	5
ostatní	10		
CELKEM	198		

²²⁴ „étouffement/ dépouillement“ znamená, že český překlad nepotřebuje lexikální význam gerundia.

Zde jsou příklady nejvíce užitých jazykových prostředků, kterými byl přeložen význam „prostředek“:

▪ **Dějové substantivum**

32/ (...) *le coût moyen annuel par famille est obtenu **en divisant** les dépenses annuelles totales afférentes aux allocations familiales versées, par les institutions de l'état membre sur le territoire duquel les membres de la famille résident à l'ensemble des membres de la famille de travailleurs et de chômeurs résidant sur le territoire de cet état membre, par le nombre moyen annuel des familles ayant droit aux allocations familiales ;*

32' / (...) *průměrné roční náklady na jednu rodinu se získají **vydělením** celkových ročních nákladů na rodinné přídavky vyplacené institucemi členského státu, na jehož území mají rodinní příslušníci bydliště, s ohledem na všechny rodinné příslušníky pracovníků nebo nezaměstnaných osob, kteří mají bydliště na území uvedeného členského státu, průměrným ročním počtem rodin majících nárok na dávky;*

33/ *Pour bénéficiaire des prestations en nature sur le territoire de l'état membre ou il réside, en vertu de l'article 26 paragraphe 1 du règlement, le requérant est tenu de se faire inscrire, ainsi que les membres de sa famille, auprès de l'institution du lieu de résidence, **en présentant** une attestation certifiant qu'il a droit auxdites prestations pour lui-même et pour les membres de sa famille, en vertu de la législation d'un autre état membre .*

33' / *K pobírání věcných dávek na území členského státu, kde má bydliště, na základě čl. 26 odst. 1 nařízení, se žadatel a jeho rodinní příslušníci zaregistrují u instituce místa bydliště **předložením** potvrzení osvědčujícího, že má nárok podle právních předpisů jiného členského státu na uvedené dávky pro sebe a pro své rodinné příslušníky.*

34/ *Le forfait est établi **en multipliant** le coût moyen annuel par titulaire de pension ou de rente, par le nombre moyen annuel des titulaires de pension ou de rente à prendre en consideration et **en appliquant** au résultat un abattement de vingt pour cent.*

34'/ *Paušální částka se určuje **vynásobením** průměrných ročních nákladů na důchodce průměrným ročním počtem důchodců, kteří mají být bráni v úvahu, a **snížením** výsledné částky o dvacet procent.*

Dějové substantivum může být uvedeno předložkou „**prostřednictvím**“, která vyjadřuje zprostředkování (pomocí) a pojí se s 2. pádem

35/ *Toute partie qui a formulé une réserve en vertu du paragraphe précédent peut la retirer en tout ou en partie **en adressant une notification** au secrétaire général du Conseil de l'Europe.*

35'/ *Každá smluvní strana, která podle předcházejícího odstavce vnesla výhradu, ji může zcela nebo částečně vzít zpět **prostřednictvím oznámení adresovaného** generálnímu tajemníkovi Rady Evropy. Zpět vzetí výhrady nabývá účinku dnem doručení tohoto oznámení generálnímu tajemníkovi.*

36/ *Les États membres veillent, soit **en spécifiant** les exigences à respecter dans les conditions du permis, soit **en établissant** des prescriptions générales contraignantes, à ce qu'il soit satisfait aux paragraphes 2 à 12 et 17 en ce qui concerne l'air et aux paragraphes 9 et 14 à 17 en ce qui concerne l'eau.*

36'/ *Členské státy zajistí, aby byly splněny odstavce 2 až 12 a 17 týkající se ovzduší a odstavce 14 až 17 týkající se vody, a to buď **prostřednictvím specifikace** podmínek v povolení, nebo obecně závaznými pravidly.*

37/ *Cet objectif doit être atteint en imposant des conditions d'exploitation et des exigences techniques strictes, en fixant des valeurs limites d'émission pour les installations d'incinération et de co-incinération de déchets de la Communauté et en satisfaisant également aux exigences de la directive 75/442/CEE.*

37' / *Tohoto cíle bude dosaženo přísnějšími provozními podmínkami a technickými požadavky, prostřednictvím mezních hodnot emisí pro zařízení na spalování a spoluspalování odpadů ve Společenství a prostřednictvím splnění požadavků směrnice 75/442/EHS.*

▪ Pomocí **verba finita**

V příkladech 38' /, 39' /, 40' / se verbum finitum pojí se spojovacím výrazem „**tím, že**“.

38/ (...) *de contribuer au développement économique et social équilibré des pays bénéficiaires dans le milieu rural et urbain, en accordant une attention toute particulière au rôle respectif des femmes et des hommes dans l'économie des ménages et dans la structure sociale;*

38' / (...) *přispívat k vyváženému hospodářskému a společenskému rozvoji přijímajících zemí na venkově i ve městech tím, že se věnuje zvláštní pozornost úlohám žen a mužů při hospodaření v domácnosti i ve společenských strukturách;*

39/ *Les Parties Contractantes facilitent la circulation des marchandises aux frontières intérieures en effectuant les formalités liées à des interdictions et restrictions lors du dédouanement des marchandises pour la mise à la consommation.*

39' / *Smluvní strany usnadní pohyb zboží přes vnitřní hranice tím, že provádějí formální úkony spojené se zákazy a omezeními současně s celním odbavením zboží uvolněného ke spotřebě.*

40/ *L'un des objectifs de l'Union européenne est d'offrir aux citoyens un niveau élevé de protection dans un espace de liberté, de sécurité et de justice, **en élaborant** une action commune entre les États membres dans le domaine de la coopération policière et judiciaire en matière pénale.*

40'/ *Jedním z cílů Evropské unie je poskytovat svým občanům v prostoru svobody, bezpečnosti a práva vysokou úroveň ochrany **tím, že rozvíjí** společný postup členských států v oblasti policejní a soudní spolupráce v trestních věcech.*

V příkladech 41'/, 42'/, 43'/ se verbum finitum pojí se spojovacím výrazem „**tak, že**“.

41/ *Ce résultat peut être atteint plus aisément **en prévoyant** que tous les navires contribuent aux coûts de réception et de traitement des déchets provenant de l'exploitation des navires, afin de réduire l'avantage financier que représente le rejet en mer.*

41'/ *Toho lze dosáhnout nejnadhěji **tak, že** všechny lodě přispívají na náklady na příjem a zpracování lodního odpadu, aby se snížily ekonomické výhody vypouštění odpadu do moře.*

42/ *Article premier L'annexe D du règlement (CE) n° 1547/1999 est modifiée comme suit, **en ajoutant** les types de déchets suivants sous le chapitre "CHINE":*

42'/ *Příloha D nařízení (ES) č. 1547/1999 se mění **tak, že** do kapitoly "ČÍNA" se **vkládají** tyto druhy odpadů:*

43/ (...) *qu'il convient en conséquence de mettre en place, à l'échelle communautaire, un système permettant de réguler le commerce de ces déchets de la Communauté **en définissant** les règles et procédures communes appropriées relatives à leur exportation;*

43'/ (...) že je proto nezbytné zavést v rámci celého Společenství systém regulace obchodu s takovými odpady ze Společenství **tak, že budou zavedena** společná pravidla a postupy týkající se jejich vývozu;

- Při překladu do českého jazyka došlo k tzv. **étoffement/dépouillement**, což znamená, že lexikální význam gerundia není pro překlad nutný a je vynechán.

V příkladech 44'/, 45'/, 46'/ jsou gerundia přeložena výrazem „**na základě**“.

44/ Lorsque l'on calcule, conformément à la méthode n° 1 (consolidation comptable) visée à l'annexe I, les exigences complémentaires en matière d'adéquation des fonds propres d'un conglomérat financier, les fonds propres et l'exigence de solvabilité des entités du groupe sont calculés **en appliquant** les règles sectorielles correspondantes relatives à la forme et à l'étendue de la consolidation, telles qu'elles sont fixées, en particulier, à l'article 54 de la directive 2000/12/CE et à l'annexe I, point 1, partie B, de la directive 98/78/CE.

44'/ Při výpočtu doplňkového požadavku kapitálové přiměřenosti u finančního konglomerátu pomocí metody 1 (účetní konsolidace) uvedené v příloze I, se vlastní kapitál a požadavky solventnosti podniků ve skupině vypočítají **na základě** odpovídajících sektorových předpisů pro formu a rozsah konsolidace, stanovených zejména v článku 54 směrnice 2000/12/ES a příloze I oddíle 1 části B směrnice 98/78/ES.

45/ La liste a été préparée **en prenant en compte** les recommandations contenues dans l'article 16, paragraphe 5, de la directive 2000/60/CE.

45'/ Seznam byl sestaven **na základě** doporučení uvedených v čl. 16 odst. 5 směrnice 2000/60/ES.

46/ *La conversion s'effectue **en utilisant** le taux de change officiel au 31 décembre 1981 établi par la Commission dans le cadre du système monétaire européen.*

46'/ *Převod se provede **na základě** úředního směnného kurzu k 31. prosinci 1981 určenému Komisí v rámci Evropského měnového systému.*

V příkladech 47', 48', 49' jsou gerundia nahrazena předložkou „**pomocí**“.

47/ *dans l'étape a): le coût de remplacement actuel des contrats couverts par la convention de compensation peut être calculé **en tenant compte** du coût de remplacement net théorique réel résultant de la convention:*

47'/ *v kroku a) mohou být současné náklady na náhradu pro kontrakty zahrnuté do dohody o započtení získány **pomocí** současných hypotetických čistých nákladů na náhradu vyplývajících z dohody;*

48/ *Afin d'harmoniser les caractéristiques et la présentation des données produites et d'assurer leur compatibilité d'un État membre à l'autre, les États membres fournissent à la Commission leurs données disponibles **en employant** des tableaux que la Commission adopte dans un délai d'un an à compter de l'adoption de la présente directive, sur la base de l'annexe III, selon la procédure prévue à l'article 21.*

48'/ *Aby byly harmonizovány parametry a prezentace získaných údajů a zajištěna kompatibilita údajů z členských států, poskytnou členské státy Komisi své dostupné údaje **pomocí** formátů, které Komise zavede do jednoho roku ode dne vstupu této směrnice v platnost na základě přílohy III a postupem podle článku 21.*

49/ *Les émissions de dioxines et de furannes sont réduites **en ayant** recours aux techniques les plus avancées.*

49'/ *Emise dioxinů a furanů musí být snižovány **pomocí** nejpokročilejších metod.*

V příkladě 50'/ je gerundium nahrazeno výrazem „**podle**“.

50/ *La Malaisie a déposé, le 12 novembre 1999, une demande officielle d'importer tous les déchets énumérés à l'annexe II du règlement (CEE) n° 259/93, soit sans aucune procédure de contrôle, soit **en suivant** la procédure de contrôle applicable aux déchets énumérés à l'annexe III dudit règlement.*

50'/ *Dne 12. listopadu 1999 předložila Malajsie oficiální žádost, aby mohla dovážet všechny kategorie odpadů uvedených v příloze II nařízení (EHS) č. 259/93, a to buď bez uplatnění jakéhokoli kontrolního postupu, nebo **podle** kontrolního postupu uplatňovaného na odpady uvedené v příloze III zmíněného nařízení.*

- coloration conditionnelle:

V kategorii vyjadřující podmínku se nachází pouze 4 výskyty gerundiálních syntagmat. Do českého jazyka jsou přeložena následovně:

▪ Pomocí **verba finita**

V příkladech 51'/ a 52'/ je verbum finitum uvedeno spojkou „**pokud**“.

51/ *Certaines mesures, notamment celles qui affectent le fonctionnement de la structure interne des établissements de crédit ou les droits des dirigeants ou des actionnaires, n'ont pas besoin de la couverture de cette directive pour porter tous leurs effets dans les États membres dans la mesure où, **en appliquant** les règles de droit international privé, la loi applicable est celle de l'État d'origine.*

51' / *Některá opatření, zejména ta, která ovlivňují fungování vnitřní struktury úvěrových institucí nebo práva ředitelů či akcionářů, nemusí spadat do oblasti působnosti této směrnice v otázce účinku ve všech členských státech, **pokud je** podle pravidel mezinárodního práva soukromého rozhodným právem právo příslušného domovského státu;*

52/ *La Commission, **en sollicitant** l'avis du comité, peut fixer le délai dans lequel l'avis devra être donné.*

52' / ***Pokud** Komise **požaduje**, aby výbor vydal stanovisko, může stanovit lhůtu, v níž je nutno stanovisko předložit.*

V příkladě 53' / je verbum finitum uvedeno spojkou „**jestliže**“.

53/ *Toute partie contractante peut se retirer de la présente convention le 30 juin de chaque année, **en le notifiant** par écrit, au plus tard le 1er janvier de la même année, au depositaire qui, à réception de cette notification, la communique immédiatement aux autres parties contractantes .*

53' / *Každá smluvní strana může dnem 30. června každého roku od této úmluvy odstoupit, **jestliže to** nejpozději do 1. ledna téhož roku písemně **oznámí** depozitáři, který o obdržení tohoto oznámení neprodleně uvědomí ostatní smluvní strany.*

2) kategorie B:

Kategorie B, která vyjadřuje průvodní okolnost, zahrnuje 53 % gerundiálních syntagmat, které jsou uvedeny pod vzorem [en V-ant]. Tabulka č. 8 uvádí nejpoužívanější jazykové prostředky, které umožňují překlad analyzovaných gerundiálních syntagmat do českého jazyka.

Tabulka č. 8: Kategorie B

TYPE	TOKENS	TYPE	TOKENS
verbum finitum	104	„přičemž“ + verbum finitum	38
		„a“ + verbum finitum	66
„étoffement/ dépouillement“ překlada	60	„s ohledem na“	42
		„se zřetelem“	11
		„v souladu“	4
		„v závislosti na“	1
		„s důrazem na“	1
		„s využitím“	1
dějové substantivum	43	„s“ + dějové substantivum	34
		„při“ + dějové substantivum	6
		„bez“ + dějové substantivum	2
		„po“ + dějové substantivum	1
přívlastek těsný	3		
ostatní	24		
CELKEM	234		

Do skupiny „ostatní“ jsou zařazeny nejméně časté výrazy, např. *počínaje*. „*Počínaje*“ je jediným ustrnulým přechodníkem, který byl v překladech do českého jazyka nalezen. V tomto případě je ve funkci předložky se 7. pádem.

54/ *Les tableaux présentés dans les annexes sont remplis annuellement, en commençant par les données de 1997, avec les données couvrant l'intégralité de chaque année civile...*

54'/ *Formuláře uvedené v přílohách musí být vyplňovány každý rok, počínaje údaji pro rok 1997, musí zahrnovat vždy celý každý kalendářní rok...*

Zde jsou příklady gerundiální syntagmat a jejich nejčastěji používaných českých ekvivalentů:

- Pomocí **verba finita**.

V příkladech 55' / a 56' / je verbum finitum uvedeno spojkou „**a**“

55/ *Il convient d'harmoniser les différentes mesures nationales concernant les véhicules hors d'usage, en vue, en premier lieu, de minimiser l'incidence de ces véhicules sur l'environnement, en contribuant ainsi à la protection, à la préservation et à l'amélioration de la qualité de l'environnement et de la conservation de l'énergie,*

55'/ *Odlišná vnitrostátní opatření týkající se vozidel s ukončenou životností by měla být harmonizována, aby byl za prvé minimalizován vliv vozidel s ukončenou životností na životní prostředí a přispělo se tak k ochraně, zachování a zlepšení kvality životního prostředí a úspor energie,*

56/ *Tout État membre adopte les mesures nécessaires pour que le consentement et, le cas échéant, la renonciation visés au paragraphe 1 soient recueillis dans des conditions faisant apparaître que la personne les a exprimés volontairement et en étant pleinement consciente des conséquences qui en résultent.*

56' / Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby bylo zajištěno, že souhlas a popřípadě zřeknutí se podle odstavce 1 je vyjádřeno takovým způsobem, aby bylo zřejmé, že je tato osoba učinila dobrovolně **a s plným vědomím** důsledků.

V příkladech 57', 58', 59' je verbum finitum uvedeno příslovcem „**příčemž**“, jehož význam odpovídá spojení „a zároveň“, „a přitom“

57/ *L'institution tenue de verser des prestations en vertu des paragraphes 1, 2 ou 3 en informe immédiatement le requérant **en attirant** explicitement son attention sur le caractère provisoire et non susceptible de recours de la mesure prise à cet effet.*

57' / *Instituce, která má vyplácet dávky podle odstavců 1, 2 nebo 3, o této skutečnosti neprodleně uvědomí žadatele, **příčemž** jej výslovně upozorní na prozatímní povahu přijatého opatření a na skutečnost, že se proti němu nelze odvolat.*

58/ *Veillez donner des précisions sur les contrôles applicables en cas de combustion des huiles usagées dans des installations ayant une capacité thermique de combustion inférieure à 3 mégawatts [article 8 paragraphe 1 point b)], ainsi que toute valeur limite fixée au niveau national, **en complétant** le tableau ci-dessous.*

58' / *Uved'te, prosím, podrobnosti o kontrolách, které se používají u zařízení s tepelným vstupem menším než 3 MW (čl. 8 odst. 1 písm. b)), **příčemž** v následující tabulce uved'te také všechny stanovené vnitrostátní mezní hodnoty.*

59/ *Les États membres prennent les mesures nécessaires pour encourager la réutilisation des composants qui s'y prêtent et la valorisation des composants qui ne peuvent être réutilisés, en donnant la préférence au recyclage, lorsqu'il est viable du point de vue écologique, sans préjudice des exigences en matière de sécurité des véhicules et d'environnement, et notamment de pollution de l'air et de lutte contre le bruit.*

59' / *Členské státy přijmou opatření nezbytná, aby podpořily opětné použití k tomu vhodných součástí a využití součástí, které nelze opětně použít, přičemž se dává přednost recyklaci, je-li vhodná z hlediska životního prostředí, aniž jsou dotčeny požadavky na bezpečnost vozidla a požadavky týkající se životního prostředí, zejména znečišťování ovzduší a boje proti hlučnosti.*

- Při překladu do českého jazyka došlo k tzv. **étouffement/dépouillement**.

V příkladech 60' /, 61' /, 62' / jsou gerundia přeložena výrazem „s **ohledem na**“.

60/ *Dans le respect de leurs compétences respectives et de la législation en vigueur, et en prenant en compte le travail effectué par les organismes internationaux concernés, les parties conviendront de coopérer pour prévenir le détournement des produits chimiques précurseurs de drogue et conviendront également de la nécessité de mettre tout en oeuvre pour prévenir le blanchiment de capitaux.*

60' / *S ohledem na své pravomoci a na platné právní předpisy a s ohledem na práci prováděnou dotčenými mezinárodními subjekty se strany dohodnou na spolupráci pro předcházení zneužívání chemických prekursorů pro výrobu drog a rovněž souhlasí s potřebou udělat vše, aby zabránily praní špinavých peněz.*

61/ *Considérant la nécessité de soutenir le processus de réforme économique actuellement en cours pour garantir la transition vers une économie de marché, **en reconnaissant** l'importance du développement social qui devrait aller de pair avec le développement économique et l'attachement commun au respect des droits sociaux;*

61' / *Vzhledem k potřebě podporovat současný průběh hospodářské reformy, aby byl zaručen přechod k tržnímu hospodářství, s **ohledem na** význam sociálního rozvoje, který by měl probíhat zároveň s hospodářským rozvojem a společným závazkem dodržovat sociální práva;*

62/ *b) les mesures sanitaires, phytosanitaires et écologiques, ainsi que leurs résultats, et la fourniture d'une assistance pour éviter les obstacles au commerce, **en tenant compte** de la législation des deux parties;*

62' / *b) sanitární, rostlinolékařská a ekologická opatření, jakož i jejich výsledky a poskytování pomoci při odstraňování překážek obchodu, s **ohledem na** právní předpisy stran;*

V příkladech 63' /, 64' /, 65' / jsou gerundia přeložena pomocí „**se zřetelem**“, popř. „**se zvláštním zřetelem**“.

63/ *Les États membres fixent les quantités maximales de boues exprimées en tonnes de matière sèche qui peuvent être apportées aux sols par unité de surface et par an, **en respectant** les valeurs limites de concentration en métaux lourds dans les boues qu'ils fixent conformément à l'annexe IB.*

63' / *Členské státy stanoví maximální množství kalu v tunách sušiny na jednotku plochy půdy za rok **se zřetelem** na mezní hodnoty koncentrací těžkých kovů v kalu uvedených v příloze IB.*

64/ *La Commission procède à une évaluation du réseau communautaire tous les cinq ans par la suite, en attachant une attention particulière à la capacité structurelle de ce dernier et à l'utilisation efficace des ressources, et présente un rapport au Parlement européen et au Conseil.*

64'/ *Komise poté každých pět let provede hodnocení sítě Společenství se zvláštním zřetelem ke strukturálním kapacitám a účinnému využívání zdrojů, a podá o tom zprávu Evropskému parlamentu a Radě.*

65/ *Les États membres procèdent à la surveillance et au contrôle des milieux affectés et d'une zone voisine supposée non affectée en tenant compte notamment des conditions locales de ces milieux et des conditions de l'élimination - intermittente ou continue - des déchets en question.*

65'/ *Členské státy provádějí dozor nad ovlivněnými oblastmi životního prostředí a přilehlými oblastmi, které se pokládají za neovlivněné, a jejich monitorování se zvláštním zřetelem k místním ekologickým faktorům a ke způsobu odstraňování odpadu, tj. zda je pravidelné nebo nepřetržité.*

V příkladě 66'/ je gerundium přeloženo pomocí výrazu „**v souladu**“.

66/ *Lorsque l'ouverture d'une procédure de liquidation est décidée à l'encontre d'un établissement de crédit en l'absence ou après l'échec de mesures d'assainissement, l'agrément de cet établissement est retiré, en respectant notamment la procédure prévue à l'article 22, paragraphe 9, de la directive 2000/12/CE.*

66'/ *Pokud je o zahájení likvidačního řízení úvěrové instituce rozhodnuto v případě, že reorganizační opatření neexistují nebo selhala, odejme se instituci povolení, zejména v souladu s postupem podle čl. 22 odst. 9 směrnice 2000/12/ES.*

▪ Pomocí **dějového substantiva**.

V příkladech 67', 68', 69' se dějové substantivum pojí s předložkou „s“.

67/ *considérant que, pour atteindre un haut niveau de protection de l'environnement, il est nécessaire que les États membres non seulement veillent de manière responsable à l'élimination et à la valorisation des déchets, mais aussi qu'ils prennent des mesures visant à limiter la production de déchets, notamment en promouvant des technologies propres et des produits recyclables et réutilisables, **en prenant en considération** les débouchés existants ou potentiels des déchets valorisés;*

67' / *vzhledem k tomu, že k dosažení vysokého stupně ochrany životního prostředí musí členské státy vedle opatření k zajištění odpovědného odstraňování a využití odpadů činit opatření k omezování tvorby odpadů, zejména podporou čistých technologií a výrobků, které je možno recyklovat a opětovně využít, a to **s přihlédnutím** ke stávajícím či potenciálním možnostem odbytu využitého odpadu;*

68/ *En cas de mobilisation dans le pays bénéficiaire même de l'aide alimentaire, la Commission peut définir dans l'avis d'appel d'offres d'autres modalités pour la garantie **en tenant compte** des usages du pays.*

68' / *V případě mobilizace v zemi, která je sama příjemcem potravinové pomoci, může Komise ve vyhlášení soutěže stanovit jiné podmínky týkající se jistot **s přihlédnutím** ke zvyklostem dotyčné země.*

69/ *Considérant l'importance accordée par les deux parties à la protection de l'environnement à tous les niveaux et à la gestion durable des ressources naturelles **en tenant compte** des liens qui existent entre l'environnement et le développement,*

69' / *Vzhledem k významu, který strany přikládají ochraně životního prostředí na všech úrovních a trvalé správě přírodních zdrojů, s **přihlédnutím** ke vztahům mezi životním prostředím a rozvojem;*

V příkladě 70' / je dějové substantivum uvedené předložkou „**při**“.

70/ *Le présent règlement définit les procédures applicables à la mise en oeuvre d'opérations de lutte contre les mines terrestres antipersonnel menées par la Communauté dans le cadre de la politique communautaire de coopération au développement, **en proposant** une stratégie humanitaire cohérente de déminage systématique faisant suite à la convention sur l'interdiction de l'emploi, du stockage, de la production et du transfert des mines antipersonnel et sur leur destruction (ci-après dénommée "convention d'Ottawa").*

71' / *Toto nařízení stanoví postupy provádění operací Společenství proti protipěchotním minám v rámci politiky rozvojové spolupráce Společenství, **při uplatňování** provázané a jednotné humanitární strategie odstranění min, v odpověď na Úmluvu o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení (dále jen „Ottawská úmluva“).*

▪ Gerundium je přeloženo pomocí **přívlastku těsného**

72/ *A la fin de chaque année civile, la première institution adresse à la seconde un état des prestations en espèces versées au cours de l'exercice considéré, **en indiquant** le montant du par cette dernière institution, qui le rembourse dès que possible et au plus tard dans un délai de trois mois.*

72' / *Na konci každého kalendářního roku zašle první instituce druhé přehled peněžitých dávek vyplacených v dotyčném finančním roce, **uvádějící** částku splatnou posledně uvedenou institucí, která ji nahradí první institucí co nejdříve a nejpozději do tří měsíců.*

III.3.1.3. Shrnutí poznatků o významu a překladu [*en V-ant*]

Tabulka č. 9: Shrnutí poznatků o významu a překladu [*en V-ant*]

	Kategorie A		Kategorie B
	coloration de moyen	coloration conditionnelle	
dějové substantivum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dějové substantivum bez předložky ▪ „prostřednictvím“ + dějové substantivum 	-----	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „s“ + dějové substantivum ▪ „při“ + dějové substantivum ▪ „bez“ + dějové substantivum ▪ „po“ + dějové substantivum
„étoffement/dépouillement“	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „na základě“ ▪ „pomocí“ ▪ „podle“ 	-----	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „s ohledem na“ ▪ „se zřetelem“ ▪ „v souladu“ ▪ „v závislosti na“ ▪ „s důrazem“ ▪ „s využitím“
verbum finitum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „tak, že“ + verbum finitum ▪ „tím, že“ + verbum finitum 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „pokud“ + verbum finitum ▪ „jestliže“ + verbum finitum 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „příčemž“ + verbum finitum ▪ „a“ + verbum finitum
přívlastek těsný	-----	-----	<ul style="list-style-type: none"> ▪ přívlastek těsný

Tabulka č. 9 (viz výše) názorně shrnuje nejfrekventovanější způsoby překladu výše popsaných gerundií. Kategorie A „*coloration de moyen*“ je nejčastěji přeložena dějovými substantivy (bez předložky nebo s předložkou *prošťrednictvím*), verbem finitem (ve spojení s výrazem *tím, že* nebo *tak, že*) nebo pomocí tzv. „*étouffement/dépouillement*“. Kategorie A „*coloration conditionnelle*“ je přeložena pouze pomocí verba finita. Žádný z vyexcerpovaných příkladů náležících do kategorie A nebyl přeložen pomocí přívlastku těsného“. Kategorie B zahrnuje více možností překladu než kategorie A. Gerundia významově odpovídající kategorii B jsou přeložena všemi způsoby uvedenými v *tabulce č. 9*.

III.3.2. [Tout + SG]

III.3.2.1. Význam vyexcerpovaných příkladů [tout + SG]

Podle Odile Halmoyové může konstrukce [tout + SG] vyjadřovat pouze *la concomitance*, tj. průvodní okolnost.²²⁵ Na základě tohoto názoru je význam konstrukce [tout + SG] rozdělen do pěti skupin (typů).²²⁶

- 1) „Tout“ blokuje funkci gerundia, které tak nemůže vyjadřovat příčinu, podmínku či prostředek.
- 2) „Tout pokračovací“.
- 3) „Tout“ vyjadřující opozici, nebo dva platné argumenty, které je možné splnit, třebaže „tout“ naznačuje, že to není snadné.
- 4) „Tout“ je v gerundiální konstrukci fakultativní, má pouze stylistický efekt.
- 5) „Tout“, které vyjadřuje nesoulad mezi vnitřním myšlenkovým a vnějším reálným světem.

²²⁵ Viz II.6.

²²⁶ Viz II.6.1.

Nyní se budeme podrobněji zabývat významy vyexcerpovaných příkladů gerundia obsahující „tout“. Níže uvedená *tabulka č. 10* názorně ukazuje počet výskytů pro jednotlivé významy. Nejvíce frekventovaným typem konstrukce [tout + SG] je „tout“ vyjadřující opozici, nebo dva platné argumenty, které je možné splnit, třebaže „tout“ naznačuje, že to není snadné. Následuje „tout“ blokující funkci gerundia, které tak nemůže vyjadřovat příčinu, podmínku či prostředek. „Tout“, které významově odpovídá typům 1, 2 a 5 se ve vyexcerpovaných příkladech nevyskytuje.

Tabulka č. 10: [tout + SG]

TYPE	TOKENS	TOKEN v %
<u>typ 3:</u> „Tout“ vyjadřující opozici, nebo dva platné argumenty, které je možné splnit, třebaže „tout“ naznačuje, že to není snadné.	19	56 %
<u>typ 4:</u> „Tout“ je v gerundiální konstrukci fakultativní, má pouze stylistický efekt.	15	44 %
<u>typ 1:</u> „Tout“ blokuje funkci gerundia, které tak nemůže vyjadřovat příčinu, podmínku či prostředek.	0	0 %
<u>typ 2:</u> „Tout pokračovací“.	0	0 %
<u>typ 5:</u> „Tout“ vyjadřující nesoulad mezi vnitřním myšlenkovým a vnějším reálným světem.	0	0 %
CELKEM	34	

III.3.2.2. Překlad [tout + SG] do českého jazyka

typ 3:

Tabulka č. 11 uvádí překlady vyexcerpovaných příkladů konstrukce [tout + SG] náležících k „typu 3“, který vyjadřuje dva platné argumenty, které je možné splnit, třebaže „tout“ naznačuje, že to není snadné.

Tabulka č. 11: typ 3

TYPE	TOKENS	TYPE	TOKENS
verbum finitum	12	„přičemž“	7
		„a“	2
		„i když“	2
		„ačkoliv“	1
dějové substantivum	5	„při“ + dějové substantivum	4
		„za“ + dějové substantivum	1
ostatní	2		
CELKEM	19		

Zde jsou příklady náležící do skupiny „typ 3“ a jejich překlad do českého jazyka.

▪ Pomocí **verba finita**

V příkladech 73' / a 74' / je verbum finitum uvedeno příslovcem „**příčemž**“.

*73/ Afin de garantir le bon fonctionnement du marché intérieur et compte tenu de l'évolution des règles internationales proposées, il conviendrait de prévoir une interdiction de cette utilisation au niveau communautaire, **tout en accordant** un délai suffisant pour la mise en oeuvre de cette règle.*

*73' / Aby bylo zajištěno řádné fungování vnitřního trhu a s ohledem na vývoj navrhovaných mezinárodních pravidel, musí být na úrovni Společenství stanoven zákaz takového užívání, **příčemž musí být poskytnut** dostatek času na zavedení tohoto pravidla;*

*74/ Oeuvrer en faveur de l'élimination des entraves aux échanges et de l'adoption de mesures visant à améliorer la transparence, notamment par la suppression en temps opportun des entraves non tarifaires, compte tenu du travail effectué dans ce domaine par d'autres organismes internationaux **tout en assurant** la protection adéquate des données à caractère personnel.*

*74' / Pracovat na odstraňování překážek obchodu a na přijímání opatření ke zlepšení transparentnosti, zejména odstraněním netarifních překážek ve vhodné době, s ohledem na práci, kterou v této oblasti vykonaly jiné mezinárodní subjekty, **příčemž je zajištěna** vhodná ochrana osobních údajů.*

V příkladech 74'/, 75'/ a 76'/ je verbum finitum uvedeno spojkou „**a**“.
V některých příkladech může být „**a**“ posíleno příslovcem „**současně**“.

*74/ (...) considérant que la directive 79/409/CEE du Conseil du 2 avril 1979 concernant la conservation des oiseaux sauvages ainsi que la directive 92/43/CEE du Conseil du 21 mai 1992 relative à la conservation des habitats naturels et de la faune et de la flore sauvage interdisent la capture, la détention et le commerce d'un nombre important d'espèces, **tout en prévoyant** des exceptions pour certaines raisons, telles que la recherche et l'éducation, le repeuplement, la réintroduction et la reproduction;*

*74'/(...) vzhledem k tomu, že směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků a směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin zakazují odchyt a chov celé řady druhů a obchod s nimi **a připouštějí** výjimky pouze na základě zvláštních důvodů, jako je výzkum a výuka, obnova stavů, opětovné vysazování a rozmnožování;*

*75/ (...) considérant que la présente directive a pour objet de régler l'utilisation des boues d'épuration en agriculture de manière à éviter des effets nocifs sur les sols, la végétation, les animaux et l'homme, **tout en encourageant** leur utilisation correcte;*

*75'/(...) vzhledem k tomu, že cílem této směrnice je regulovat používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství tak, aby se zabránilo škodlivým účinkům na půdu, rostliny, zvířata a člověka, **a současně podpořit** správné používání kalů z čistíren odpadních vod;*

76/ (...) *considérant que, conformément aux objectifs du traité, il convient de promouvoir un développement harmonieux des activités des établissements de crédit dans l'ensemble de la Communauté en supprimant toute restriction à la liberté d'établissement et à la libre prestation des services, **tout en renforçant** la stabilité du système bancaire et la protection des épargnants;*

76'/ (...) *vzhledem k tomu, že v souladu s cíli Smlouvy je třeba podporovat harmonický rozvoj činnosti úvěrových institucí v celém Společenství odstraněním všech omezení práva usazování a volného poskytování služeb **a současně posilovat** stabilitu bankovní soustavy a ochranu spořitelů;*

V příkladě 77' se verbum finitum pojí se spojkou „**i když**“. V příkladě 78' se spojkou „**ačkoliv**“.

77/ *La réduction visée à l'article 13 paragraphe 2 de l'AOW n'est pas applicable aux années civiles ou aux parties d'années civiles antérieures au 1er janvier 1957 durant lesquelles le conjoint du titulaire, qui ne remplit pas les conditions lui permettant d'obtenir l'assimilation de ces années aux périodes d'assurance, a résidé aux Pays-Bas entre sa quinzième et sa soixante-cinquième année ou durant lesquelles, **tout en résidant** sur le territoire d'un autre État membre, il a exercé une activité salariée aux Pays-Bas pour un employeur établi dans ce pays.*

77'/ *Snížení uvedené v čl. 13 odst. 2 AOW se nevztahuje na kalendářní roky nebo jejich části před 1. lednem 1957, během kterých měl manžel (manželka) důchodce, který nesplňuje podmínky pro považování těchto roků za doby pojištění, bydliště v Nizozemsku mezi svým patnáctým a šedesátým pátým rokem nebo během kterých, **i když měl** manžel (manželka) **bydliště** na území jiného členského státu, byl zaměstnán v Nizozemsku zaměstnavatelem usazeným v této zemi.*

78/ *Dans le cadre de ces divers domaines d'intervention, **tout en privilégiant** le critère de la qualité de l'action, une attention particulière est apportée aux orientations visant:*

78'/ *V těchto oblastech činnosti, **ačkoli** kvalita opatření je prvořadá, se zvláštní důraz klade na opatření spojená s:*

- Pomocí **dějového substantiva**, které je uvedené předložkou „**při**“. Dějové substantivum může být zdůrazněno adjektivem „**současný**“, popřípadě připojeno souřadící spojkou „**a**“.

79/ (...) *la protection et la conservation des forêts primaires existantes, en vue notamment de la suppression des activités d'abattage illégale, ainsi que le développement durable de nouvelles ressources forestières, par un renforcement des organismes forestiers, **tout en assurant la participation** des populations locales.*

79'/ (...) *ochrany a uchování stávajících pralesů, se zaměřením na ukončení nelegální těžby dřeva a udržitelný rozvoj nových lesních zdrojů posílením lesních subjektů **a při zapojení** místních obyvatel.*

V příkladě 80'/ je **dějové substantivum** uvedené předložkou „**za**“ a zdůrazněno přídavným jménem „**současný**“.

80/ *Cet objectif peut être atteint par le respect des conventions, codes et résolutions internationaux **tout en maintenant** la liberté de navigation prévue par la convention des Nations unies sur le droit de la mer et la liberté de prestation de services prévue par le droit communautaire.*

80'/ *Tohoto cíle lze dosáhnout dodržováním mezinárodních smluv, kodexů a usnesení **za současného zachování** svobody plavby, jak je stanovena Úmluvou Organizace spojených národů o mořském právu, a svobody poskytování služeb podle právních předpisů Společenství.*

typ 4:

Tabulka č. 12: typ 4

TYPE	TOKENS	TYPE	TOKENS
verbum finitum	10	„a“	6
		„zatímco“	4
„dépouillement“ při překladu	1	„s ohledem“	1
dějové substantivum	1	“při“ + dějové substantivum	1
ostatní	3		
CELKEM	15		

Zde jsou příklady náležící do významové skupiny „typ 4“ a jejich překlad do českého jazyka:

typ 4:

- Pomocí **verba finita**, kterému předchází spojka „a“.

*81/ Il a été reconnu qu'il était nécessaire de mettre en place un nouveau SIS de deuxième génération, ci-après dénommé "SIS II", dans la perspective de l'élargissement de l'Union européenne, qui tiendrait compte de l'introduction de nouvelles fonctions **tout en mettant à profit** les dernières innovations dans le domaine des technologies de l'information, et les premières mesures ont été prises pour mettre en place ce nouveau système.*

81' / Bylo uznáno, že je nutné rozvíjet nový SIS druhé generace (dále jen „SIS II“) pro účely rozšíření Evropské unie, který by bral v úvahu zavedení nových funkcí a **využil** nejnovější vývoj v oblasti informačních technologií, a pro rozvoj tohoto nového systému již byly učiněny první kroky.

V příkladě 82' / je verbum finitum uvedeno příslovcem „**zatímco**“

82/ Pour l'application des dispositions de l'article 46 paragraphe 2 du règlement, sont également considérées comme périodes d'assurance accomplies sous la législation néerlandaise relative à l'assurance généralisée des veuves et des orphelins, les périodes antérieures au 1er octobre 1959 durant lesquelles le travailleur a résidé sur le territoire des Pays-Bas après l'âge de 15 ans accomplis ou pendant lesquelles, **tout en résidant** sur le territoire d'un autre État membre, il a exercé une activité salariée aux Pays-Bas pour un employeur établi dans ce pays;

82' / Pro uplatnění čl. 46 odst. 2 nařízení se za doby pojištění získané podle nizozemských právních předpisů o obecném pojištění pro vdovy a sirotky považují také doby před 1. říjnem 1959, během kterých měl pracovník bydliště na území Nizozemska po dosažení věku patnácti let, nebo během nichž, **zatímco měl bydliště** na území jiného členského státu, byl zaměstnán v Nizozemsku zaměstnavatelem usazeným v této zemi.

- Pomocí **dějového substantiva**, které je uvedené předložkou „**při**“.

V příkladě 83' / je dějové substantivum zdůrazněno adjektivem „**současný**“.

83/ Compte tenu du principe de proportionnalité, une directive constitue l'instrument juridique approprié dans la mesure où elle fournit un cadre pour l'application uniforme et obligatoire des normes environnementales par les États membres, **tout en laissant** à chaque État membre la liberté de décider des moyens d'application les mieux adaptés à son système interne.

83' / S ohledem na zásadu proporcionality je odpovídajícím právním nástrojem směrnice, neboť stanoví rámec pro jednotné a povinné uplatňování norem v oblasti životního prostředí členských států **při současném zachování** volnosti členského státu rozhodnout, které prováděcí nástroje nejlépe vyhovují jeho vnitřnímu systému.

III.3.2.3. Shrnutí poznatků o významu a překladu [tout + SG]

Tabulka č. 13: Shrnutí poznatků o významu a překladu [tout + SG]

	Typ 3	Typ 4
verbum finitum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „a“ + verbum finitum ▪ „příčemž“ + verbum finitum ▪ „i když“ + verbum finitum ▪ „ačkoliv“ + verbum finitum 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „a“ + verbum finitum ▪ „zatímco“ + verbum finitum
dějové substantivum	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „při“ + dějové substantivum ▪ „za“ + dějové substantivum 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „při“ + dějové substantivum
„étouffement/dépouillement“	-----	<ul style="list-style-type: none"> ▪ „s ohledem“

Třídění i překlad vyexcerpovaných gerundiálních syntagmat odpovídající vzoru [*tout* + *SG*] je usnadněno skutečností, že [*tout* + *SG*] náleží do významové kategorie B. Rozlišení jednotlivých významů v rámci této kategorie je již obtížnější. Užitečnou pomůckou pro zjištění významu odpovídající „typu 3“ je vzor „činit X a přitom zároveň Y“, přičemž „*tout*“ vyjadřuje, že to není snadné. Příklady náležící do skupiny „typ 4“ nejsou tak zřejmé, jako ty, které přísluší do předešlé skupiny. Pro přiřazení gerundiální konstrukce s „*tout*“ ke skupině „typ 4“ je nutný dostatečný kontext, který umožní správné pochopení gerundiálního syntagmatu. Také fakt, že funkce „*tout*“ ve významu „typ 4“ je fakultativní pomáhá správně zařadit jednotlivá gerundia k tomuto významu.

IV. ZÁVĚR

Úkolem této práce bylo analyzovat vyexcerpované příklady gerundia z paralelního korpusu CORTE. Vyhledané příklady byly rozděleny do dvou skupin: [*en V-ant*], která tvoří 84% ze všech vyhledaných výrazů (tzv. TOKEN), a [*tout + SG*], která zahrnuje gerundiální syntagmata uvedená „*tout*“.

Samotné analýze předchází teoretická část, která popisuje morfologické a syntaktické vlastnosti gerundia se vzorem [*en V-ant*], a zejména skutečnost, že gerundium má stejné valenční vlastnosti jako ostatní slovesné tvary a může se tedy pojit s rozvíjejícími větnými členy. Tato informace přispěla k vyhledávání gerundiálních syntagmat obsahující zájmeno (např. *en la rapportant, en les intégrant, en leur offrant, en lui donnant, en y joignant*) a zápor (např. *en ne tenant pas compte*). Další důležitou kapitolou pro zpracování vyexcerpovaných příkladů gerundia se vzorem [*en V-ant*] byla kapitola o sémantickém hledisku gerundia. Tato kapitola se podrobně zabývá významem gerundia a uvádí odlišné přístupy k rozlišení jeho významu.

Pro analýzu významu vyhledaných gerundií odpovídající vzoru [*en V-ant*] byl zvolen přístup, který zastává norská profesorka lingvistiky Odile Halmøyová. Tento přístup je založený na čtyřech sémantických kategoriích: A, A', B, B'. Kategorie A a A' se soustředí na logicky orientovaný vztah mezi gerundiálním syntagmatem a řídicím slovesem, kategorie B a B' vyjadřují průvodní okolnosti. Význam kategorií A' (tato kategorie je typická pro žurnalistický styl) a B' (gerundium a řídicí sloveso vyjadřují pouze jednu činnost) nebyl nalezen v žádném příkladě.

Kategorie A, která tvoří 47 % ze všech vyhledaných gerundií se vzorem [en V-ant], sdružuje gerundiální syntagmata s významem podmínky, příčiny a prostředku. Právě prostředek byl zastoupen 97 % výskytu gerundiálních syntagmat, které náleží do kategorie A. Zbývající 3 % výskytu jsou zastoupeny podmínkou. Význam vyjadřující příčinu nebyl nalezen. Kategorie B je zastoupena 53 % výskytů, čímž řadí kategorii A na druhé místo v počtu výskytů.

Význam konstrukce [tout + SG] spadá do kategorie B. V rámci této kategorie je rozlišeno 5 významových typů (skupin), z nichž typ č. 3 a typ č. 4 jsou jedinými zastoupenými. Typ č. 3, který v odborných textech vyjadřuje dva platné argumenty, které je možné splnit, třebaže tout naznačuje, že to není snadné, tvoří 56 % výskytů významu konstrukce [tout + SG] a typ č. 4 (tout má pouze stylistický efekt) tvoří zbývajících 44 %. Typ č. 1 (blokující závislostní vztah gerundia a řídicího slovesa), typ č. 2 (tout „pokračovací“, které je charakteristické pro romány) a typ č. 5 (vyjadřující nesoulad mezi vnitřním myšlenkovým a vnějším reálným světem) se ve vyexcerpovaných příkladech nevyskytují.

Vrcholem analýzy je kapitola zabývající se překladem gerundiálních syntagmat do českého jazyka. Tato kapitola se zabývá nejenom samotným překladem, ale i adekvátností překladu vůči významu gerundiálních syntagmat. Gerundiální syntagmata vyjadřující prostředek byla z velké části přeložena pomocí dějového substantiva (bez předložky nebo uvedeného předložkou *prostřednictvím*) 7. pádě, celkem 134 výskytů ze 198. Prostředek byl také přeložen pomocí verba finita výrazy uvedeného výrazy „tím, že“ (20 výskytů), „tak, že“ (18 výskytů). Podmínka, která se nachází pouze ve čtyřech příkladech, byla, až na jeden příklad, přeložena pomocí „pokud“. Kategorie B byla nejčastěji přeložena pomocí verba finita uvedeného spojkou „a“ a příslovcem „přičemž“. Konstrukce [tout + SG] byla přeložena následovně: typ 3 byl přeložen do českého jazyka především pomocí verba finita uvedeného příslovcem „přičemž“ a dějovým substantivem uvedeným předložkou „při“; typ 4 byl nejčastěji přeložen pomocí verba finita uvedeného spojkou „a“ a výrazem „zatímco“.

Cílem této studie bylo charakterizovat význam gerundiálních syntagmat v právním textu a popsat možnosti překladu do českého jazyka. Účelem legislativních textů je srozumitelnost a jasnost, proto i český překlad tomuto požadavku odpovídal. Z tohoto důvodu bylo možné sjednotit způsoby překladu pouze do dvou významových skupin: kategorie A a kategorie B, která zahrnuje i konstrukci [*tout* + *SG*]. Ostatní možné významy gerundia, popsané v teoretické části studie, tj. vztah odporovací, příčina, a způsob, nebyly v textech nalezeny.

Zajímavým pokračováním této studie by mohlo být porovnání významu a překladu francouzských a českých právních textů s právními texty v dalším cizím jazyce, např. anglickém, který také užívá gerundium.

V. RÉSUMÉ

Cette étude décrit et analyse le gérondif, phénomène grammatical de la langue française, dans les textes législatifs tout en le confrontant avec la langue tchèque. Ces textes analysés font partie du corpus parallèle CORTE (Corpus des textes européens). L'étude est divisée en cinq parties: I. Introduction, II. Partie théorique, III. Partie analytique, IV. Conclusion et V. Résumé.

L'introduction présente brièvement l'histoire et le développement du gérondif français. Elle explique également la situation du gérondif tchèque qui n'est plus employé, sauf pour certaines expressions figées (par exemple *nehledě, nevyjímaje, počínaje*).

La partie théorique est basée sur des sources littéraires tchèques et françaises décrivant le gérondif. Dans cette partie, le gérondif est étudié du point de vue morphologique, syntaxique et sémantique. Le point de vue morphologique montre les différentes approches linguistiques en ce qui concerne la terminologie du statut du gérondif. Pour l'approche traditionnelle, le gérondif est composé de la préposition *en* et du participe présent. L'approche scientifique, au contraire, affirme que le gérondif comporte trois morphèmes: la particule *en*, un radical verbal V et la désinence invariable *-ant*. Le point de vue syntaxique met le gérondif en relation avec les autres unités linguistiques de la phrase et surtout souligne que le gérondif, étant la forme verbale, a les mêmes propriétés valencielles que sa base verbale. Le point de vue sémantique est sans doute le plus important car il explique le sens et les fonctions du gérondif. Les différentes approches linguistiques sont présentées: traditionnelle et scientifique. L'approche traditionnelle est souvent proposée dans les publications sur la grammaire française qui sont destinées aux étudiants de FLE.

Par contre, l'approche scientifique, n'étant pas d'accord avec les valeurs traditionnelles, suggère une typologie différente. Cette typologie est fondée sur quatre groupes sémantiques: A, A', B et B'. Les groupes A et A' s'orientent sur la relation logique entre la construction gérondive et le verbe régissant. Les groupes B et B' représentent la concomitance.

Cette étude inclut aussi le syntagme gérondif [*tout* + *SG*] qui est décrit séparément. Ce syntagme gérondif appartient au groupe sémantique B. Dans le cadre de ce groupe le [*tout* + *SG*] est subdivisé en cinq sous-groupes sémantiques.

La partie analytique applique les connaissances théoriques acquises et les utilise pour analyser les exemples des gérondifs trouvés dans les textes législatifs du CORTE. Cette partie décrit d'abord la recherche des constructions gérondives en utilisant le programme ParaConc. Ensuite, elle présente les résultats de cette recherche qui sont mis en graphique dans les tableaux 1, 2, 3. Ces résultats sont d'abord analysés du point de vue morphologique et syntaxique. Il suit le point de vue sémantique qui est analysé avec la traduction en langue tchèque car le sens influence la traduction. Tous les gérondifs recherchés correspondent soit au groupe sémantique B (53 % TOKENS) soit au groupe sémantique A (47 % TOKENS) qui inclut les constructions gérondives à coloration casuale, conditionnelle et à coloration de moyen. Les gérondifs appartenant au groupe B sont le plus souvent traduits par les expressions exprimant la concomitance: *verbum finitum* précédé par *a* et *přičemž*; *substantif d'action*. Les gérondifs appartenant au groupe A expriment seulement le sens à coloration conditionnelle et de moyen. Le sens à coloration casuale n'était pas trouvé. Les expressions typiques pour la traduction des syntagmes gérondifs à coloration de moyen (93 % TOKENS) sont: *substantif d'action*; *verbum finitum* précédé par *tím*, *že*; *tak*, *že*. Les syntagmes gérondifs à coloration conditionnelle (3 % TOKENS) sont traduits par *verbum finitum* précédé par *pokud*; *jestliže*.

La conclusion récapitule les résultats de cette étude et propose un développement possible de la problématique étudiée.

Seznam užitých literatury

- BONNARD, Henri. 1973. *Grand Larousse de la langue française III*, Paris: Larousse, 1973, s. 2221-2225
- BOULARES, Michèle, FRÉROT, Jean-Louis. 1997. *Grammaire progressive du Français, Niveau avancé*, Paris: CLE International, s. 80-81
- DELATOUR, Y., JENNEPIN, D. 2004. *Nouvelle Grammaire du Français*, Paris: Hachette, s. 154
- DVOŘÁK, Emil. 1983. *Naše řeč 4*, ročník 66, Praha, Ústav pro jazyk český AV ČR. Dostupný na WWW: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6401>> [vyšlo nedat.; cit. 19.2.2001]
- GETTRUP, Harald. 1977a. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel, *Revue Romane*, 1997, s. 102-110
- HALMØY, Jane-Odile. 2003. *Le gérondif en français*, Paris: Ophrys.
- HAVRÁNEK, B., JEDLIČKA, A. 2002. *Stručná mluvnice česká*, Praha: Fortuna, str. 164
- HENDRICH, Josef. 2001. *Francouzská mluvnice*, Plzeň: Fraus, s. 412-414
- *Larousse électronique*. Dostupný na WWW: <<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-monolingue>> [vyšlo nedat.; cit. 22.2.2011]
- MAUGER, Gaston. 1966. Le participe présente n ant/Le gérondif. *Le Français dans le monde*, 1966, 43, s. 11-15
- NÁDVORNÍKOVÁ, Olga. 2007. Francouzská konstrukce tout + gérondif v referenčním korpusu Frantext, *Člověk 7/2007*, FF UK Praha. Dostupný na WWW: <<http://clovek.ff.cumi.cz/>>
- ParaConc. Dostupný na WWW: < <http://www.athel.com/paraweb.pdf> > [soubor PDF online; vyšlo nedat.; cit. 4.4.2001]

- RADIMSKÝ, Jan. 2007. Projet et construction d'un coprus des textes européens (CORTE), *Sborník prací Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity*, Brno, str. 208-215

- STAVINOHOVÁ, Zdeňka. 1992. Quelques remarques à propos du gérondif dans le français écrit, *Études Romanes de Brno*, 1992, 22, s. 33-40

- ŠABRŠULA, Jan. 1964. Kapitoly z rozboru moderní francouzštiny II, *Nefinitivní tvary slovesné*, Praha: SPN, s. 5-6, s. 35-46, s. 158-159

- ŠTRÁFELDOVÁ, Milena. 2009. *Čeština jak ji neznáte – Přechodník je mrtev. Ať žije přechodník!*, [soubor PDF online; vyšlo 13.12.2009; cit. 19.2.2011]. Český rozhlas 7, Radio Praha. Dostupný na WWW:<<http://www.radio.cz/cz/clanek/123096>>

- ŠULC, Michal. 1999. *Korpusová lingvistika: První vstup*, Praha, Univerzita Karlova, str.

- TAIŠLOVÁ, Jitka. 2002. *Mluvnice francouzštiny*, Praha: Leda, s. 147-148